

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій

Форма навчання заочна

Кафедра української, іноземних мов та перекладу

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ проф. Бобух Н. М.

« _____ » _____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: **«Особливості перекладу англійських неологізмів сфери
комп'ютеризації економічної діяльності»**

*спеціальності 035 «Філологія», освітня програма 035.041 «Германські мови
та літератури (переклад включно)», перша – англійська»*

Виконавець роботи: Забишна Анастасія Євгенівна

(підпис, дата)

Науковий керівник: к. філол. н., доц. Сухачова Н. С.

(підпис, дата)

Рецензент: к. філол. н., доц. Костенко В. Г.

(підпис, дата)

Полтава – 2020

Затверджую

Погоджено

Зав. кафедри _____
(підпис)
проф. Бобух Н. М.
«__» _____ 2020 р.

Науковий керівник _____
(підпис)
доц. Сухачова Н. С.
«__» _____ 2020 р.

План

кваліфікаційної роботи магістра

спеціальності 035 «Філологія», освітня програма 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно)», перша – англійська»

Забишної Анастасії Євгенівни

на тему: **«Особливості перекладу англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності»**

ВСТУП

РОЗДІЛ I. УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Основні поняття лексичної неології

1.2. Англіцизми в сучасній економічній термінології

1.3. Виникнення неологізмів у сфері Інтернету та комп'ютерних технологій

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Способи передачі неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету

2.2. Аналіз англійських неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету

2.3. Практика перекладу англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності

Висновки до розділу 2

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Студентка _____ Забишна А. Є.
(підпис)

«__» _____ 2020 р

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	8
1.1. Основні поняття лексичної неології	8
1.2. Англіцизми в сучасній економічній термінології	15
1.3. Виникнення неологізмів у сфері Інтернету та комп'ютерних технологій	18
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	29
2.1. Способи передачі неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету	29
2.2. Аналіз англійських неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету	36
2.3. Практика перекладу англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності	45
Висновки до розділу 2	83
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93

ВСТУП

Проблеми неології лексичного складу постійно перебувають у сфері дослідження сучасної лінгвістики, теорії та практики перекладу, адже неологізми мають важливе значення у відображенні мовного розвитку, вони віддзеркалюють підлаштування мови до умов її існування та функціонування, які в свою чергу змінюються під впливом зовнішніх факторів.

Специфічним явищем лексикологічних досліджень сьогодення є вивчення мовної картини світу, що стосується лінгвальної категоризації й вербалізації дійсності в різних аспектах [4]. У першу чергу, рушієм усіх мовних змін, які позначаються на лексиці, є зміни суспільні, спричинені розвитком сучасної техніки, економіки, політики тощо. Суспільні зміни є безумовно першим пунктом у процесі лексичних інновацій, оскільки культурно-історичні та соціально-політичні умови життя й діяльності мовного суспільства впливають на лексичні норми. Якщо враховувати такий факт, що науково-технічна та економічні сфери діяльності людства забезпечують більшу частину мовозмінних стимулів, то постає потреба вивчати мовні та соціокультурні процеси комплексно на основі їх функціональної взаємодії [7]. Доречність такого підходу стає все більш очевидною через те, що сучасний світ глобалізований, у свою чергу він визначається поширеною інформатизацією та економічними взаємовпливами, в яких перебуває світове суспільство.

Актуальність нашого дослідження полягає в поясненні того, що необхідно вивчати нову лексику як спосіб віддзеркалення змін лінгвістичної культури, на яку впливають певні важливі фактори, а саме: глобалізація, комп'ютеризація, інформатизація, економіка і т.п. У періоди суспільно-економічного розвитку виникає питання про мовні зміни. Вони стають одніми з найважливіших у проблематиці наукового дослідження, тому що фактично відображають динаміку наукового, соціального, виробничого та

економічного прогресу. У той же час у момент зміни лінгвістичних парадигм зацікавлення лінгвістів дослідженням когнітивних структур у різних мовних формах значно зростає.

Теоретичною базою для нашої магістерської роботи були наукові роботи з неології, неографії, когнітивної лінгвістики, перекладу, транслятології та лінгвокультурології (Д. С. Лихачев, А. Н. Іванов, В. І. Заботкіна, Є. В. Розен, Є. В. Юмшанова, J. Ayt, R. Barnhart, G. Cannn, G. Frgue, В. А. Маслова, G. Gulbert, Н. Ф. Алефіренко, Н. Д. Арутюнова, А. П. Бабушкин, С. І. Алаторцева, Є. Л. Боярська, Є. В. Сенько, В. Г. Гак, В. З. Дем'янков, Є. С. Кубрякова, Л. А. Липіліна, J. Lakff и M. Jhnsn, В. І. Карасик, В. А. Маслова, J. Alge, Ю. С. Степанов, В. Н. Теля, А. Rey, А. Н. Гарбовський, Ю. А. Зацний та ін.).

Об'єктом нашого наукового дослідження є неологізми сучасної англійської мови сфери комп'ютеризації економічної діяльності.

Предметом дослідження є способи перекладу неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності сучасної англійської мови на українську.

Метою роботи є визначення основних способів перекладу неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності людини з англійської мови на українську.

Досягнення мети нашого наукового дослідження вимагає вирішення конкретних завдань:

- 1) визначити поняття «неологізм»;
- 2) схарактеризувати значення неологізмів для розвитку лексичної системи мови;
- 3) розглянути особливості перекладу неологізмів, які виникають сьогодні внаслідок економічної діяльності та розвитку комп'ютерної техніки;
- 4) дослідити особливості перекладу економічних термінів сфери комп'ютеризації з англійської мови на українську.

Ми врахували специфіку мовних явищ, які ми досліджували, тому вказані вище завдання вирішувались із використанням **комплексу методів**:

- описовий метод (прийоми узагальнення, спостереження, типологізації матеріалу);
- аналіз словникових дефініцій (базуючись на методиках компонентного аналізу та елементів аналізу контенту, який сфокусований на виявленні соціокультурних маркерів у словникових дефініціях неологізмів);
- моделювання (застосовуючи методики концептуального аналізу);
- аналіз словотвору.

Наукову новизну дослідження визначають завдання, які ми сформувавши, орієнтація дослідження на викриття наукового потенціалу основ методології, на пошук і аналіз інформації, враховуючи не тільки лінгвістичні, а й культурологічні фактори дослідження неологізмів у специфічній сфері, а саме: англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності. Дослідження особливостей перекладу економічних термінів сфери комп'ютеризації економічної діяльності з англійської мови на українську

Теоретична значущість нашого дослідження відображається у виділенні методологічної платформи, загальної для мови та культури, та на базі якої створюються різні методи вивчення одиниць лексичного складу мови, які пов'язані з функцією знаків мови культури та транслують ментальність народу носія.

Практичну цінність наукової роботи визначаємо тим, що результати, які були отримані в процесі дослідження, можуть бути застосовані при формуванні лінгвокультурної компетенції людей, що вивчають англійську мову. Це обумовлюється тим, що певні складності в оволодінні нової лексики виникають через віддаленість від соціокультурного середовища вивчення мови. Також, матеріали цього дослідження можна буде застосувати при укладанні навчальних посібників із країнознавства, у практиці формування довідників нової англо-американської лексики, у курсах лекцій із

мовознавства, лексикології сучасної англійської мови, спеціальних курсах на тему англійської неології або ж для вивчення економічної лексики сучасної англійської мови в різних сферах.

Апробація. Результати, отримані в ході дослідження, були використані під час написання тез «Особливості перекладу англійських неологізмів сфери компюторизації» до Збірника наукових статей магістрів Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (2020 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох основних розділів, списку використаних джерел (усього 81). Загальний обсяг роботи – 100 сторінок друкованого тексту.

РОЗДІЛ І. УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Основні поняття лексичної неології

Вивчаючи сучасні наукові роботи з неології, неографії, когнітивної лінгвістики, теорії перекладу, транслятології та лінгвокультурології, ми встановили, що однозначного вирішення питання: за якою конкретною лексичною одиницею можна «закріпити» поняття «неологізм» або «інновація» не існує. Більше того, перед нами постала суттєва проблема, які критерії віднесення тієї чи іншої лексичної одиниці до неологізмів? Як виникають «нові» слова? Який час їх вважають новими? Як відбувається процес «переходу» з «неологізмів» у «загальноживану лексику»? Більшість відповідей на поставлені нами питання в ході вивчення наукової літератури з цієї проблематики здалися суб'єктивними й часто недостатньо обґрунтованими. Чи можна вважати терміни «неологізм» та «інновація» тотожними? [2; 12; 18; 21; 29].

При аналізі визначень поняття «неологізм» або «інновація» різними дослідниками, стають очевидними дві точки зору, які полягають у тому, що термін «неологізм» застосовується як до новоутворень, тобто до знов утворених на матеріалі мови, у повній відповідності з існуючими у мові словотворчими моделями слів або словосполученням, які означають нове, раніше невідоме, поняття, яке не існувало, предмет, галузь науки, вид занять, професію тощо, наприклад, *reactor* – ядерний реактор, *biocide* – біологічна війна тощо, так власне і до неологізмів, а саме створених синонімів до слова, яке вже існувало в мові для визначення відомого поняття, хоча воно має конотативні відтінки (супровідні семантичні та стилістичні відтінки слова, які накладаються на його головне значення, а також до слів в новому значенні). Наприклад, слово *boffin* – *a person engaged in scientific or technical research* (науковець, який займається засекреченими розробками, найчастіше

у військових цілях) є близьким синонімом слова *scientist (technologist)*, але має інший семантичний відтінок тощо. Існує також деяка неоднорідність складу цих лексичних інновацій через причини своєї появи, за своєю сталістю у мові, за частотою вживання, за своєю подальшою долею, коли одні з них надовго входять у мову, а інші бувають менш стійкими і можуть вийти з ужитку через якийсь відносно короткий проміжок часу [29, с.64].

«Часто поява нових слів пов'язана з виникненням нових асоціацій, хоча поняття залишається тим самим, так як мова взагалі, лексика зокрема, виконуючи свою головну функцію як засіб спілкування, перебудовується, диференціюється й уточнюється для того, щоб більш адекватно відобразити, відтворити та закріпити нові поняття у відповідних словах та виразах» [2, с.31]. З'явившись на периферії мовної системи, неологізми перебувають якийсь час у її розпорядженні та тільки потім поступово, не всі, а ті, які найбільш відповідають структурним вимогам мови, пересуваються до центру мовної системи, до основного словникового фонду [2, с.36].

Новоутворення (інновації), у свою чергу, якщо й з'являються на периферії, то набагато швидше (а іноді й одразу) проникають ближче до центру, будучи затребуваними та незамінними, активно входять у словниковий склад. Інновації з'являються, як правило, у мові науки, техніки, культури, політики, в той час як неологізми – у розмовному мовленні.

Виходячи з того, що часовий критерій для виділення новоутворення та неологізмів об'єктивно визначити неможливо, то має сенс скористатися суб'єктивним критерієм: чи сприймає колективна (та особиста) мовна свідомість ту чи іншу лексичну одиницю як нове.

Надалі в нашій науковій роботі позначатимемо терміном «неологізм» будь-яке слово, що має якості як лексичних новоутворень, так і якості неологізмів зокрема.

При перекладі неологізмів взагалі, та неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернет зокрема, найскладнішим є з'ясування значення слова. Власне переклад неологізму, значення якого вже відомо

перекладачеві, задача порівняно простіша, й вирішується вона за допомогою використання засобів, про які ми ще скажемо, у залежності від того, до якого типу слів належить цей неологізм [42].

Якщо нове слово відсутнє у англо-українському, англо-російському словнику, то слід спробувати знайти його в англо-англійському (тобто тлумачному) словнику. У багатьох широко відомих словниках існують розділи «Нові слова» (New Words Section). Багато неологізмів можна знайти у словниках та розділах, присвячених сленгу. Проте, словники, з об'єктивних причин, не можуть відображати слова, що знов і знов з'являються, хоча б тому що лексикографи не поспішають включати в словники так звані «оказіональні» неологізми, тобто індивідуальні новоутворення, які вводяться окремими авторами для конкретного випадку. Найчастіше такі слова виявляються «нежиттєздатними» та зникають так само швидко, як з'являються [42].

Виходячи з визначення терміна «неологізм» можна припустити, що перекладач, уперше зустрічаючи власне лексему-неологізм, природно не має й гадки про поняття, яке воно позначає. Тому значення неологізму найчастіше визначається з контексту. При письмовому перекладі контекст, як правило дуже інформативний.

У процесі перекладу, звичайно, розрізняють два етапи: 1) з'ясування значення слова в контексті; 2) передача цього значення засобами іншої мови.

При перекладі неологізмів перший етап має вирішальну роль, а останній є лише технічним питанням, хоча і його важливо вирішити методами найбільш прийнятними для мови перекладу.

У межах загального поняття контексту розрізняється вузький контекст (мікроконтекст) та широкий контекст (макроконтекст). Під вузьким контекстом розуміють речення, тобто семантичні одиниці, що складають оточення цієї одиниці, яке не виходить за межі речення; широкий контекст – це сукупність мовних одиниць, які оточують таку одиницю поза межами того чи іншого речення, тобто в суміжних із ним реченнях, тексті тощо. Не можна

визначити чіткі межі широкого контексту – це може бути контекст групи речень, абзацу, розділу або навіть цілого твору (наприклад, оповідання, стаття або роман). Важливо, при з'ясуванні значення неологізму, брати до уваги макроконтекст, бо саме він може містити «підказку» [44].

Вузький контекст, у свою чергу, можна поділити на контекст синтаксичний та лексичний. Синтаксичний контекст – це та синтаксична конструкція, в якій вживається слово, словосполучення або (підрядне) речення. Лексичний контекст – це сукупність конкретних лексичних одиниць, слів або стійких словосполучень, в оточені яких зустрічається ця одиниця. Врахування синтаксичного контексту дозволить перекладачеві з'ясувати приналежність неологізму до однієї з частин мови, однак під час розгляду значення неологізму вирішальним є врахування саме лексичного контексту.

Нові слова, як правило, виникають на базі слів та морфем, які вже існують у мові. Аналіз цих слів та морфем може дуже допомогти перекладачеві при з'ясуванні значення неологізму. Для цього необхідно добре знати засоби словотворення в англійській мові, такі як: 1) надання вже існуючому слову ще одного значення; 2) словоскладання.

Одним із найдавніших, розповсюджених засобів словотворення в англійській мові є словоскладання, яке не втратило своєї активності й дотепер: більш ніж одна третя всіх новоутворень у сучасній англійській мові – це складні слова.

Процес словоскладання являє собою об'єднання двох основ, як правило, омонімічних словоформам. Оскільки норми англійської мови дозволяють поєднання слів, що мають однакові лексико-граматичні характеристики, що й основи при словоскладанні, то визначити, в яких випадках перекладач має справу зі складним словом-неологізмом, а в яких – із словосполученням, є дуже складною справою;

3) утворення форм за аналогією з уже існуючими у мові за допомогою додавання до них різних продуктивних афіксів;

4) конверсія. Конверсією називається функціональний перехід слова з однієї частини мови в іншу, тобто вживання одного і того самого слова в якості різних частин мови. Втім деякі вчені (М. В. Белозьоров, Е. Н. Бортничук, О. Л. Гармаш та ін.) вважають конверсію актом словотворення, коли слова, що утворюються, є омонімічними до своїх творчих баз, але різняться від них парадигмами [12; 13; 18];

5) запозичення з інших мов;

6) зворотна деривація. Зворотна деривація – це процес утворення дієслів за допомогою усікання суфікса від корелятивних іменників;

7) зрощення. Зрощення – це об'єднання або усіченого кореня одного слова з цілим словом, або об'єднання двох усічених коренів;

8) аббревіація.

Виходячи з перерахованих вище визначень поняття «неологізм», у їхньому складі можна виділити:

- власне неологізми (новизна форми поєднується з новизною змісту): *bio-computer* – «комп'ютер, який імітує нервову систему живих організмів», *thought-processor* – «комп'ютер, який логічно будує та розвиває ідеї»;

- трансномінація, яка поєднує новизну форми слова зі значенням, яке вже передавалося раніше іншою формою: *sudser* – «мильна опера», *big C* – (мед.) «рак»;

- семантичні інновації (нове значення з форми, яка вже була в мові): *bread* – «гроші», *drag* – «нудьга», *acid* – «наркотик, ЛСД» [32, с.22].

У мові останніх десятиліть переважають одиниці першої групи, це пояснюється зростанням потреб суспільства дати назви новим реаліям, які виникли у зв'язку з науково-технічним прогресом у сфері економіки.

Сфера економіки (економіку розуміємо як організацію та управління матеріальним виробництвом, ефективне використання ресурсів, розподіл, обмін, збут і споживання товарів та послуг) є однією із основних сфер, де спостерігається утворення і функціонування мовних одиниць. На думку професора Ю. А. Зацного, визначення неологізмів як слів або зворотів, що

створені для позначення нового (раніше невідомого) предмета або для вираження нового поняття, не можна вважати вичерпним, оскільки воно не включає всі різновиди інновацій. Хоча значна кількість інноваційних мовних одиниць виникає на позначення нових речей і явищ, тобто для відбиття нових понять, у той же час досить типовим слід вважати і випадки, коли одна і та ж річ, те саме нове явище має не одну номінацію. Більш того, для найменування одного поняття або явища може існувати ціла низка найменувань [36, с. 45].

Услід за професором Ю. А. Зацним неологізмом ми вважаємо мовну одиницю, нову за формою або за змістом, або і за формою, і за змістом. Вбачаємо доцільним окреслити переваги, завдяки яким поживляється комп'ютеризація різних галузей діяльності людини, у тому числі економічної галузі, у рамках якої з'являються неологізми, що стали об'єктом нашого наукового інтересу, оскільки ці екстралінгвальні фактори здійснюють вагомий вплив на семантичні та структурні характеристики новотворів.

Одна з найбільш виправданих функцій вживання неологізмів в сучасній комп'ютерній сфері – це наявність в міжнародному вживанні стійкої термінології. Так, до стійкої термінології можна віднести:

Назви, пов'язані з електронними системами та інтернет технологіями: *«Договір про співпрацю, укладений в березні цього року з компанією Huawei, дозволить, в першу чергу, удосконалити оснащення дата-центру хостинг-провайдера».*

Дата-центр – (англ. *data center*, альтернативні терміни *центр зберігання та обробки даних (ЦЗОД)*, *центр опрацювання даних (ЦОД)*) – приміщення в будівлі, будівля або група будівель, призначена для збирання, нагромадження й зберігання великих обсягів інформації та їх опрацювання.

Хостинг – «надається спеціалізованою компанією послуга по розміщенню обладнання, даних, сайтів на її технічних майданчиках» [58, 370].

Назви видів спорту та різних спортивних напрямків: *«Через чотири*

роки після травми він став чемпіоном *всесвітніх «X-Games» ESPN* в дисципліні *Фріфлай*».

Фріфлай – «в парашутному спорті – вільне падіння в будь-якій позі, відмінною від класичної» [58, 351].

До міжнародної термінології також належать назви, пов'язані з авіацією: «*Рейс здійснювався лоукостером FlyDubai*».

Лоукостер – «авіакомпанія, яка пропонує низьку плату за проїзд в обмін на відмову від більшості традиційних пасажирських послуг» [58, 168].

Остання функція, яку слід зазначити – це виникнення необхідності диференціювати різні вузькоспеціальні поняття. Наприклад: «*Така інформація була опублікований не тільки на офіційному сайті президента, але і у вигляді копіпаст з'явився в ряді ЗМІ*».

Копіпаст – «метод створення тексту, що складається в механічному комбінуванні цитат з одного або декількох джерел, іноді навіть без редагування отриманого тексту» [58, 150].

Отже, можна зробити висновок, що більшість неологізмів, які зустрічаються в текстах, виконують роль, пов'язану зі слідуванням «мовній моді», так як вони мають більшу смисловий ємністю, а також сприяють посиленню інформативності.

Однак не тільки роль неологізмів визначає їх кількість в текстах. Використання неологізмів в різних комп'ютерних текстах залежить від спрямованості видання, форми періодичного поширення продукції і цільової аудиторії. Так, наприклад, в молодіжних виданнях неологізмів буде в рази більше, ніж у виданнях, орієнтованих на більш дорослу аудиторію. Те ж можна сказати і про спеціалізовані економічні видання: в них буде своя термінологія і свої неологізми. Також було встановлено, що в інтернет-виданнях кількість неологізмів є більшою, ніж в друкованих виданнях. Це пов'язано з тим, що мережеві видання спрямовані на більш молоду аудиторію, ніж друковані джерела, які зараз продукуються.

1.2. Англiцизми в сучаснiй економiчнiй термiнологiї

Специфiчною особливiстю сучасної науки є стрiмкий розвиток та iнтеграцiя всiх її галузей та напрямкiв, становлення нових iнформацiйних технологiй. Поява нових понять i спiввiдносних з ними термiнiв. Цьому значною мiрою сприяє активiзацiя культурних, торгiвельних, наукових, туристичних зв'язкiв України з iншими державами, функцiонування спiльних пiдприємств, обмiн кадрами. Власне, вiдбувається iнтенсифiкацiя спiлкування носiїв рiзних мов, що неминуче зумовлює й зростання кiлькостi запозичень англiмовної економiчної термiнологiї в рiзних сферах. Найбiльшого впливу зазнають комп'ютернi технологiї та iнтернет, в якi англiйська економiчна лексика потрапляє швидкими темпами.

Значна кiлькiсть термiнiв серед новоутворених слiв пов'язується з потребами номiнацiї нових явищ i процесiв, викликаних прогресом, iнтеграцiйними перетвореннями в економiцi, полiтицi, технiцi тощо [8, с.11]. Запозичення iншомовних одиниць вiдбувається протягом усього часу розвитку науки й технiки, оскiльки лексеми такого типу значною мiрою задовольняють потреби термiнологiчної номiнацiї. Зараз на посилену увагу заслуговує процес переважного запозичення одиниць англiйської мови (iдеться про обидва варiанти – англiйський та американський) сфери економiки.

Щодо запозичених термiнiв економiки на зразок *бартер*, *брокер*, *дилер*, *дистриб'ютор*, *маркетинг*, то значна їх кiлькiсть була запозичена давно, але вживалася переважно в мовi спецiалiстiв.

У складi запозиченої лексики вiдзначаємо одиницi, якi дублюють термiни власне нацiонального походження. Здебiльшого їх поява зумовлена функцiональним розмежуванням. Так, зокрема, англiмовний термiн: а) використовується для заміни описового звороту: *deliveri* (*delivery*) замість *письмове розпорядження про видачу товару*, *лот* (*lot*) замість *партія товару*; б) вносить додатковi семантичнi вiдтiнки в поле значення вiдповiдного

національного терміна: термін *тендер (tender)* відрізняється від власне національного *торги* у значенні «конкурс для продавців на товар з певними техніко-економічними характеристиками» за додатковою семантичною ознакою «конкурс для продавців на світовому ринку»; в) має коротшу форму порівняно з національним відповідником: *бартер (barter)* замінює українське сполучення *товарообмін*.

Англомовні запозичення, називаючи нові поняття певної галузі науки, спрямовані на вдосконалення професійної комунікації.

Стосовно передумов запозичення іншомовної лексики слід зауважити таке: якщо кілька запозичених одиниць об'єднуються за певною ознакою, тобто мають спільне тематичне значення чи повторювані морфеми, то вказані терміни входять у мову досить активно і практично без перешкод. Наприклад, у сучасній економічній терміносистемі фіксуємо групу термінів англійського походження на позначення понять економічних процесів зі спільним компонентом *-інг (-инг)* (*лізинг, холдинг, кліринг, маркетинг, франчайзинг*) або терміни на позначення особи за родом діяльності зі спільним елементом *-ер* (*маклер, брокер, дилер, менеджер, ріелтер*). Спостерігаємо такі одиниці й у сфері комп'ютеризації: *скрининг, сервер, стример*.

На початку ХХ ст. в українській терміносистемі одиниць вживалися лише слова *маклер, брокер*, а також термін *фактор*. Поступово ці групи починають поповнюватися новими зразками з усе більшою інтенсивністю, що на сучасному етапі зумовлює вже навіть деяке перевантаження запозиченими одиницями з компонентом *-інг* та його варіантами *еквайринг*. Однак жоден зі спеціальних сучасних тлумачних словників не розкриває суті цього поняття.

Було б неправильним уявляти процес запозичення українською термінологією англомовних одиниць як односторонній процес. Освоєння запозичених слів мовою-реципієнтом є складним та багатоплановим, оскільки фактично відбувається взаємодія двох мовних систем. Іншомовні

одиниці, з одного боку, запозичуються в нашу мову без змін чи з незначними змінами графічного та звукового оформлення. У періодичних виданнях спостерігаємо різнобій саме у графічному оформленні економічних термінів: *дистрибутор*, *дистриб'ютор*.

Унормованим є вживання терміна *дистриб'ютор*, однак досить часто автори текстів періодики використовують і ненормативний варіант. Або інший приклад. Значні хитання спостерігаються в оформленні терміна *офшор*, *офф-шор*. Причому різночитання в його графічному написанні існують навіть у сучасних тлумачних економічних словниках. Так, трапляються варіанти *офшор* (В. Коломойцев), *оффшор* (В. Науменко), *офф-шор* (Т. Кияк). У колах спеціалістів відповідної галузі найбільш уживаним є варіант *офшор*, що можна пояснити його найвищим ступенем адаптованості щодо правил українського правопису та здатністю до необмеженого словотворення. Тому вважаємо доцільним уживання саме цього варіанта спеціальної одиниці всупереч модній сучасній традиції всі запозичені з англійської мови слова максимально наближувати до графічних правил англійської мови (в англ. мові – *off-shor*).

З іншого боку, можна спостерігати у запозичених одиниць деякі зміни на морфологічному рівні: а) терміни підпорядковуються правилам української мови, при словозміні додаються флексії: *Система відстеження депозиту (Deposyt Trecking System – DSA)*. Вони займаються порівняно новою формою роботи з кадрами в Україні – *аутстафінгом* (це система тимчасової і тимчасово-постійної зайнятості). Проблеми ефективності управління, планування та контролю вимагають *реінжинірингу* – *перебудови бізнесу*. б) англомовні терміни мають значну словотвірну активність, що виявляється в здатності продукувати нові слова практично всіма способами українського словотворення, серед яких найактивнішим є суфіксація: *бартер+н-ий*, *рентинг+уванн-я*, *трансферт+н-ий*, *партнер+ськ-ий*.

Деякі групи лексики є активними у формуванні словосполучень-кальок, і тут особливо виділяється ряд прикметників на позначення кольору.

Практично всі назви кольорів мають у системі спеціальної лексики переносне значення, частина яких є результатом впливу іншомовних одиниць. Так, сполучення *сірі дилери* є калькою з англійської *grey dilers*, *сірий ринок* – з англійської *grey market*, *сірий імпорт* – з англійської *grey import* (сполучення з прикметником *сірий* функціонують на позначення напівлегальних осіб, операцій та структур у економіці), «зелені» у значенні «долари» – з англійської *greens*, *блакитні осколки* – з англійської *blue chip*: *Основною перешкодою на шляху до «офіційної міцубісизації» були зусилля сірих дилерів, які використали лазівки у недосконалому законодавстві для тіньового розмитнення машин; Обсяги продажу офіційних автоімпортерів упали менше, ніж сумарний продаж марок, які вони представляють, що свідчить про витіснення з ринку сірого імпорту; Якщо місяць тому кредити в іноземній валюті коштували 18-20%, то зараз банки позичають «зелені» під 15-16% річних»; Головний банк рятував своїх дилерів банку тим, що продавав «зелені» з власних резервів (а не купував їх, як зараз).*

Отже, можна стверджувати, що вплив іншомовної, зокрема англійської, лексики на сучасну українську термінологію взагалі та економічну як її підсистему є більш інтенсивним та багатоплановим порівняно з попередніми десятиріччями. Тому необхідно чітко визначитися: наскільки доречним і необхідним є запозичення у кожному окремому випадку і чи не шкодитиме їх надмірна кількість комунікативним процесам у мові. На нашу думку, актуальним питання постає необхідність здійснення багатьох англіцизмів економічної сфери.

1.3. Виникнення неологізмів у сфері Інтернету та комп'ютерних технологій

У сучасній неології перспективним є лінгвокультурний підхід, з позицій якого неологізми розглядаються як своєрідне «дзеркало» мовного розвитку, а культура і мова – як форми свідомості, що відображають

діяльність людини.

Н. Л. Шамне вважає, що першорядним у формуванні національної культуросфери є людський досвід та діяльність. За словами лінгвіста, «в кожній культурі певним чином співвідносяться універсальне і індивідуальне. Кожна культура має свої специфічні особливості, які вивчають у науковій літературі як «мову культури», тобто як система знаків, за допомогою яких встановлюється координація ціннісно-сміслових форм і організуються уявлення, образи, поняття та інші смислові конструкції» [68, с. 33]. Будь-яке нове слово також є результатом діяльності людини і може мати культурне навантаження. Лінгвокультурний і когнітивний підходи в неології тісно переплетено. Лінгвокультурний підхід до дослідження неологізмів має в основі положення про те, що в номінації нових об'єктів або реалій відбито національно-специфічне маркування життя мовного колективу. Розподіл нових лексичних одиниць за різними концептуальними галузями відбувається з урахуванням ціннісних пріоритетів мовного колективу і є результатом взаємодії мови з культурною картиною світу. Неологізми кодифікують новий культурний досвід і свідчать про характер і напрямок процесів, що визначають культурну динаміку того чи іншого мовного суспільства [62, с. 67].

У якості критеріїв визначення неологізму слід врахувати наступне: хронологія (період виникнення слова); наявність нової культурної референції денотативного і конотативного значень одиниці (прояв культурного компонента в семантиці неологізму); сфера вживання одиниці (закріпленість одиниці в певному мовному реєстрі); локалізація (породження нового слова засобами однієї мови).

Поява Інтернету та розвиток комп'ютерних технологій супроводжується справжнім вибухом новотворень, пов'язаних із інформаційною технікою. Дослідники зазначають, що серед неологізмів 2000-2001 років вони складають понад третину всіх інновацій. Більшість таких новотворів закріплено одночасно за декількома сферами матеріального

і духовного життя у зв'язку з їхньою комп'ютеризацією, інформатизацією. Проведені дослідження та спостереження дали нам можливість визначити такі лексичні одиниці як «інфо- чи кібернеологізми».

Аналіз «інфонеологізмів» дає, насамперед, можливість усвідомити деякі тенденції розвитку словотворчої і лексико-семантичної системи мови. Афікс *cyber-* (частина слова *cybernetics*) до кінця 80-х років ХХ століття функціонував в англійській мові в складі невеликої кількості слів, переважно вузькоспеціального характеру. «Кібернеологізми» ринули в англійську мову в 90-ті роки у зв'язку з тією роллю, яку почала відігравати міжнародна інформаційна комп'ютерна мережа Інтернет. Британський лінгвіст М. Квініон називає вибух таких неологізмів «кіберчумою» – *cyberplague*. Елемент *cyber-* поряд із загальним значенням пов'язаним із комп'ютерною технікою все частіше вживається в більш вузькому значенні «пов'язаний з Інтернетом». Саме на базі елемента *cyber-* останнім часом було створено дієслово *cyberize*, що вводить поняття «кіберизувати» із різними його відтінками (комп'ютеризувати, активно використовувати Інтернет). Наприклад:

1. (*intransitive*) *To adapt to digital technology or culture.*
2. (*science fiction, rare*) *To make into a cyborg; to fit with a cybernetic implant or prosthesis.*

Суфіксами почали також вважати спочатку частини адрес інтернетівських сайтів (*.com, .net*), а згодом і такі елементи, як *dot-com, dot-net*, а також затверджені нові назви (адреси) інтернетівських організацій, наприклад, *dot-biz, dot-info, dot-name, dot-pro*. Виникнення нових «афіксів» пов'язане з необхідністю «розвантаження» Інтернету, створення умов для більш швидкого пошуку необхідної інформації: наприкінці 2000 року 20 мільйонів інтернетсайтів мали у своїх адресах елемент «*dot-com*». Якщо дійсно вважати умовні позначки інтернетівських адрес новими словотворчими елементами, то їх кількість буде досить значною, оскільки і надалі будуть затверджуватися нові диференційні позначки. Одна з відомих комп'ютерних компаній, наприклад, подала прохання про надання їй 118

«суфіксів»; серед них такі елементи, як *dot-sex, dot-shop* [74].

Зазначимо, що в зв'язку з виникненням (поряд із *dot-com*) нових адрес інтернетівських організацій (*dot-biz, dot-info, dot-name, dot-pro*) лише перша їх частина (*dot*) все більше починає виконувати функцію афіксів (як суфіксів, так і префіксів). У той же час елемент *dot* є лише графічним позначенням крапки, тому можна сказати, що поняття *афікс* у зв'язку з інформаційною революцією може перетворюватися і на поняття *віртуальне*.

Міжнародна електротехнічна комісія (ІЕС) пропонує також увести нові, суто «комп'ютерні» префікси *kibi-, mebi-, gibi-, tebi-*. Це пов'язано з тим, що в зв'язку з «бінарною» природою обчислювань розмір пам'яті, місткість дисків тощо вимірювалися не числом «1000», а «1024». До теперішнього часу фахівці в галузі комп'ютерної техніки для позначення числа «1024» використовували стандартний *метричний* префікс для «1000» – *kilo-*. Проте вважається, що стає проблемою певне непорозуміння, яке виникає внаслідок двох значень префікса *kilo-*. Саме тому величина «1024» буде позначатися префіксом *kibi*, наприклад, *kibibites*. Префікси *mebi-, gibi-, tebi-* замінять, відповідно, префікси *mega-, giga-, tera-* (1024 байта інформації – 1 кілобайт, 1024 кілобайта – 1 магабайт). Нові префікси утворені шляхом використання двох перших літер «старих» префіксів плюс елемент *bi* (скорочення від слова *binary*). Цілий ряд лексичних одиниць не тільки закріпився за інформаційною технікою, але і перетворився у справжні центри слово- і фразотворення. Це насамперед стосується слова *electronic*, що, крім загальних значень «електронний, комп'ютеризований, пов'язаний із комп'ютерною технікою», усе частіше вживається в значенні «той, що здійснюється через комп'ютерну мережу Інтернет»: 1) (*of a device*) *having or operating with the aid of many small components, especially microchips and transistors, that control and direct an electric current; an electronic calculator*; 2) *relating to electrons*; 3) *carried out or accessed by means of a computer or other electronic device, especially over a network, electronic banking*. Приклади: "electronic" – **electronic systems, electronic surveillance, electronic version, a degree in electronic engineering,**

an *electronic calculator*, *electronic equipment*, *electronic banking* та ін. У цьому значенні це слово виникло та часто функціонує в аббревіатурній формі (E). Елемент *e-* навіть вважається новим префіксом.

Останнім часом базою для цілого ряду лексичних і фразеологічних неологізмів стає неологізм *dot-com*, що позначає фірму, компанію, яка здійснює свою діяльність через Інтернет. Серед ключових *інтернетівських* одиниць – центрів, що притягують численні елементи словотворчої, фразеологічної і лексико-семантичної парадигми, - необхідно відзначити декілька слів, що є фактично семантичними неологізмами, породженими у світі комп'ютерної й іншої сучасної техніки. Так, слово *digital* із 80-х років ХХ століття почало вживатися в значеннях «пов'язаний із комп'ютерами, комп'ютеризований», і саме з ними пов'язані численні інновації останнього десятиліття: *digitalia*, *digitalisation* (*digitalization*), *digiteer*, *digithead*, *digitocrat*, *digirati*, *digitopia*, *digital video*, *digital audio tape*, *digital videodisk*, *digital terrorism*, *digital media*. Останнім часом слово *digital* набуло ще одного, більш спеціалізованого значення «пов'язаний із комп'ютерною мережею Інтернет»; це значення реалізується в цілому ряді словосполучень: *digital TV*, *a digital recording*, *the digital revolution* та ін. [33, с. 94].

У сучасній мові знайшли розповсюдження численні словосполучення із лексемою *virtual*. Зразком для таких неологізмів послужило словосполучення *virtual reality*; воно було утворено наприкінці 80-х років для позначення «віртуальної реальності» – гіпотетичного світу образів, картин, ситуацій, створених за допомогою комп'ютерної графіки і спеціальних програм, тобто цей фразеологічний неологізм став синонімом слова *cyberspace* «кіберпростір», що з'явилося в 1984 році. Надалі слово *virtual* набуває значення «створений за допомогою комп'ютерних систем, пов'язаний з комп'ютерною мережею Інтернет».

На перший погляд, на прикладі семантичного неологізму *virtual* спостерігається переосмислення, яке фактично можна вважати антонімічним (порівн. «фактичний – гіпотетичний, нереальний»), тобто внаслідок

інформаційної революції виникає і явище енантіосемії – внутрішньословної антонімії. (На відміну від простої антонімії – протиставлення двох різних слів (лексичних одиниць) з протилежними значеннями, енантіосемія – наявність в одному слові (лексичної одиниці) протилежних значень. Енантіосемія може виявлятися да двох різних рівнях – мовному та мовленнєвому. В останньому разі феномен проявляється у тому, що узуальні семи нейтралізуються і замінюються антонімічними мовленнєвими семами. В англійській мові розвиток протилежних значень може також відбуватися у її різних варіантах: так, у британській англійській *to table* означає «порушити питання», а в американській – навпаки, «зняти питання з порядку денного» (у британському варіанті в цьому випадку вживають *to shelve*) [33, с. 81].

Нове значення ніби підкреслює, що саме «кіберпростір», світ Інтернету стає «фактичним» світом для все більшої кількості людей; це значення перетворюється на високочастотне, функціонально-важливе в сучасних умовах комунікації. З іншого боку, слід враховувати й етимологічне значення слова *virtual* – запозичення з латинської мови (лат. *virtualis* «можливий»), той факт, що етимологічний внутрішньо-понятійний зміст зберігся у споріднених словах романських мов. Наприклад, франц. *virtuel*, іспан. *virtual*, італ. *virtuale* мають значення «потенційний, можливий», отже можна встановити певний логічний зв'язок між *докібернетичною* і *кібернетичною* семантикою, тобто навіть якщо і вважати, що в англійській мові мало місце переосмислення зазначеного слова, воно не здається таким із точки зору етимології.

Слово *virtual* усе більше виступає в якості майже повного еквівалента елементу *cyber-*. З урахуванням того, що в досить широкому наборі контекстів, пов'язаних із *кіберпростором*, у якості майже повних еквівалентів виступає ще цілий ряд мовних одиниць, стає цілком зрозумілим поширене явище синонімії серед «інтернет-інновацій», наприклад: *cybercash* – *E-cash* – *electronic cash* – *digital cash*; *cyber-commuter* – *telecommuter*; *cybermall* – *E-mall* – *digital mall*; *cybershopping* – *electronic shopping* – *Internet shopping*; *cybercolledge* – *virtual colledge*; *cybercommerce* – *e-commerce* – *e-*

trade – Internet commerce.

Саме слово *Internet* також перетворилося на базу для цілої серії неологізмів, особливо фразеологічних (*Internet appliance, Internet host, Internet cafe*). Прискорений темп розвитку «інтернетівського світу» призвів, наприклад, до виникнення понять *інтернетівський час (Net time), інтернетівський рік (Internet year)*. Поняття *інтернетівський рік* виникло за аналогією до поняття *собачий рік* (один собачий рік прирівнюється до семи людських років). Інтернетівські «гуру» вважають, що *інтернетівський рік* дорівнює трьом звичайним місяцям. Слово *Internet* також послужило зразком для таких поширених інновацій, як *intranet, extranet, evernet*. Необхідно також відмітити, що виникло новотворення *outernet* для позначення традиційних *доінтернетівських* засобів інформації – преси, літератури, телебачення тощо.

Основою для багатьох неологізмів став і скорочений варіант слова *Internet – the Net*, наприклад: *netangst, nethead, netiquette, netizen, net-fever, netmyth, netsavvy, netsurfing, netsploitation*. У цьому зв'язку відзначимо концентрацію неологізмів навколо назви міжнародної інформаційної комп'ютерної мережі *Internet*. Існує, наприклад, цілий ряд експресивно забарвлених слів і словосполучень, що проводять аналогію між Інтернет і швидкісною шосейною дорогою, супермагістраллю тощо: *Info-bahn, Info-Highway, I-Way, Information superhighway, electronic superhighway, e-Bahn*.

Тож ми бачимо, що з кожним роком, з кожним витком технологічного розвитку розвивається і мова, утворюються все нові і нові неологізми, нові словотворчі елементи, які необхідні для адекватного відображення нової технологічної реальності. Особливого значення такі лексичні елементи набувають у сфері економіки: *Internet banking, online payments, transfer of funds via the Internet, online shopping, pay-pal account* та ін.

Висновки до розділу 1

Інтерес до проблем неології підвищується, адже неологізми грають важливу роль у відображенні мовного розвитку, вони віддзеркалюють підлаштування мови до умов її існування та функціонування, які в свою чергу змінюються під впливом зовнішніх факторів. Практика є безумовно першим пунктом в процесі лексичних інновацій, бо культурно-історичні та соціально-політичні умови життя й діяльності мовного суспільства впливають на лексичну та нормативну діяльність. Якщо враховувати факт, що соціальна, науково-технічна, політична та культурна сфери діяльності людства забезпечують більшу частину нормативних стимулів, то потреба вивчати мовні та соціокультурні процеси комплексно на основі їх функціональної взаємодії на теперішньому етапі розвитку науки про мову стає все більш очевидною. Доречність такого підходу стає все більш очевидною через те, що наразі світова культура глобалізована, та вона сприймається як прискорення інтеграції націй у загальну систему світу, що в свою чергу супроводжується поширеною інформатизацією світового суспільства.

У результаті опрацювання літератури, можна зробити висновок, що лексика будь-якої мови постійно поповнюється, збагачується та відновлюється. Деякі слова зникають, інші, навпаки, з'являються, а носії мови активно їх використовують. Новоутворені слова, мають сприйматися, як звичайне мовне явище – вони є невід'ємною частиною мовної культури. Завдяки науково-технічному прогресу існує всесвітня мережа Інтернет, а на спеціалізованих сайтах можна отримати корисну інформацію про новітні дослідження та останні новинки і, звісно, такі статті наповнені новими словами.

Словниковий склад англійської мови є одним цілим і постійно змінюється – поповнюється новими мовними одиницями. Запозичення, як

процес поповнення словникового складу мови, є одним з продуктивних способів [36, с. 52].

Під час проведення дослідження основна увага зверталася на аналіз ряду питань, актуальних для поповнення словникового складу мови для запозичення нових слів за останні десятиріччя. Перед усім, розглянуто найбільш важливі для теорії англійської неології на сучасному етапі її розвитку питання. Дослідження неологізмів і місця, яке вони посідають серед нових лексичних одиниць, обґрунтовує необхідність їх практичного використання. У будь-якій сучасній мові намічається тенденція до збільшення словникового складу. Кількість неологізмів швидко зростає, різні сфери і галузі людської діяльності постійно збагачуються ними, і необхідно, в міру можливостей, прослідкувати цей процес. Ми переконалися, що необхідно вивчати нову лексику як спосіб віддзеркалення змін лінгвістичної культури, на яку впливають певні важливі фактори, а саме глобалізація, комп'ютеризація, інформатизація, економічні процеси і т.п. У періоди переходу суспільно-економічного розвитку виникає питання про мовні зміни. Воно стає одним із найважливіших у проблематиці наукового дослідження, тому що фактично воно відображає динаміку соціального та економічного процесів. У той же час у момент зміни лінгвістичних парадигм на перетині віків зацікавлення науковців лінгвістів до дослідження когнітивних структур у різних мовних формах значно зростає. Враховуючи всі ці факти, робимо висновок, що у світі дійсно зростає важливість перекладацької діяльності.

Велика кількість помилок, яких припускається перекладачами в роботі з економічною лексикою, свідчить про те, що проблематика є дійсно гострою. Через це перекладу економічної лексики приділяється багато уваги в процесі лінгвістичних досліджень. Проблеми, що пов'язані з цим, сприймаються по-різному, існують різні прийоми та методи перекладу, висловлюються різні думки, бо ж одностайного рішення не існує. Лише від ситуації залежить, які потребуються підходи, яка стратегія перекладу, та які перекладацькі рішення [1, с.26].

Сучасна англійська мова налічує три способи утворення нових слів, а саме: фонологічний спосіб, запозичення і морфологічний спосіб.

1. Фонологічний спосіб утворення неологізмів – це такий спосіб, при якому нові слова утворюються з поєднань звуків, найчастіше з звуконаслідувальних вигуків. Здебільшого такий спосіб використовується в американському сленгу.

2. Запозичення також є джерелом утворення нових слів. Лексичний склад англійської мови поповнюється саме за рахунок запозичень з різних мов.

3. Морфологічний спосіб утворення неологізмів – це спосіб утворення нових слів з морфем розглянутої мови. Цей спосіб налічує такі різновиди:

- афіксальних спосіб – це морфологічний спосіб утворення нових слів, при якому вже існуючі суфікси знаходять нові значення. Крім суфіксів, активну участь в утворенні нових слів приймають префікси.

- словоскладання – це один з найбільш древніх і поширених способів утворення нових слів. Цей процес характеризується злиттям двох основ.

- конверсія – це перехід слова з однієї частини мови в іншу. Найбільш вживаними є конверсії іменників в дієслова і конверсії дієслів в іменники.

- скорочення – нерегулярний спосіб утворення морфологічних неологізмів. Цей тип нових слів, в основному, складається з аббревіатур і акронімів.

Таким чином, в сучасній англійській мові спостерігається використання численних способів утворення нової лексики. За статистикою, найбільш уживаними є словоскладання, конверсія й зміна значень слів. На сьогоднішній день існує кілька принципів утворення неологізмів в англійській мові.

Принцип 1. Нове слово утворюється для назви нових реалій за стандартними моделями словотворення з морфем, які існують в англійській мові.

Принцип 2. Слово, що вже давно існує в мові, може придбати нове значення на основі подібності знову позначається явища із явищем уже відомим.

Принцип 3. Слово запозичується з іншої мови разом із значенням або окремо для позначення іншого явища в цьому суспільстві.

Таким чином, можна зробити висновок, що будь-яка мова – це система, що постійно розвивається, і англійська мова – не виняток. Завдяки появі нових слів, «неологізмів», активно поповнюється лексичний запас в англійській мові. Неологізми поповнюють і вносять нові поняття в мову, але крім цього, створюють і великі труднощі при перекладі таких лексичних одиниць. Проблема правильного осмислення та перекладу нових слів пов'язана з тим, що при сучасному технічному прогресі та розвитку суспільства ніякий словник не може встигнути за виникненням і утворенням неологізмів. Отже, щоб правильно перекласти неологізм, потрібно обов'язково враховувати контекст, в якому це слово вживається, брати до уваги словотвірні елементи і зрозуміти, до якого виду належить неологізм [42]. Цим проблемам ми присвятили наступний розділ нашого наукового дослідження.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

2.1. Способи передачі неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету

Нова інформаційна епоха демонструє глобальні переваги, які визначають розвиток сучасного суспільства і людини [53, с. 55]. По-перше, це високий рівень взаємодії комп'ютерів із людиною. Комп'ютер виступає в ролі персонального помічника людини, що відповідає практично всім органам почуттів людини. Безпроблемне поєднання комп'ютера з різними сучасними технічними засобами (телефоном, радіо, відео і т. п.) забезпечує усі наші потреби сьогодення – від здійснення економічних операцій, до задоволення сфери розваг, заповнюючи всі органи чуття: слух, зір, здатність мовного відтворення. По-друге, комп'ютери здатні взяти на себе функції всіх існуючих засобів масової інформації відразу, включаючи книги і музичні інструменти. Це означає, що людина отримує можливість вибирати ті види інформації, через які вона хоче отримувати і передавати ідеї. По-третє, оскільки інформація може бути представлена в багатьох різних аспектах, людині надається можливість багатосторонньо розглянути ідеї або проблеми і звести інформацію з різних джерел. По-четверте, суть комп'ютерних розрахунків полягає в побудові динамічної моделі ідеї за допомогою імітації умов. Забезпечення можливості більш ясного «бачення» світу стає все більш реальним сьогодні і є настільки ж революційним просуванням вперед, як перехід людини від простої життєвої мудрості до оволодіння мовою, математикою, наукою. По-п'яте, перевага полягає в тому, що комп'ютери можна наділити мисленням. Здатність комп'ютера до побудови моделей дозволяє йому змагатися з людським розумом.

У ході міжмовних контактів був вироблений ряд шляхів передачі неологізмів [49, с. 21], ці шляхи є релевантними для неологізмів досліджуваної нами сфери.

1. Передача неологізмів за допомогою перекладацької транслітерації і транскрипції. Спосіб транслітерації полягає в тому, що за допомогою українських літер передаються літери, що входять до складу англійського слова. Застосування транскрипції в перекладі полягає в передачі українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова, наприклад: *interface* – інтерфейс, *blog* – блог та ін.; у багатьох випадках транскрипція та транслітерація поєднуються, такий спосіб іноді називають транскодуванням.

2. Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає у заміні складових частин, морфем або слів (у випадку, коли перекладають стійкі словосполучення) одиниці оригіналу їх лексичними відповідниками в мові перекладу, наприклад: *cyber store* – інтернет-магазин. Часто перекладачі вдаються до комбінованих способів і поряд із калькуванням застосовують транскрибування або транслітерацію наприклад, при перекладі слова *web-page* – веб-сторінка.

3. Описовий переклад здійснюється різними способами. Розглянемо детальніше приклади: *telepost* – місце в будинку, де знаходиться комп'ютер, *telework* – дистанційна робота, виконання робочих функцій (завдань) у дистанційному режимі, *to telecommute* – працювати (дистанційно) на дому, маючи комп'ютерний зв'язок з виробництвом, *telebanking* – фінансова служба, що дозволяє клієнту здійснювати банківські операції через смартфон або домашній комп'ютер, *telemarketing* – практика продажу по телефону, *teleshopping* – замовлення покупки по телефону (у двох останніх випадках мають місце комп'ютерна фіксація витрат і зв'язку з банком).

4. Пояснювальний переклад застосовується при відтворенні у мові перекладу полікомпонентних лексичні одиниць англійської мови, які за своїми лексичними та граматичними ознаками корелюють з прикметниками

та іменниками. Оскільки лексикалізовані синтаксичні конструкції англійської мови не мають прямих відповідників в синтетичних за своєю типологією українській та російській мовах, при перекладі цих одиниць слід вдаватися до лексико-граматичних трансформацій. У процесі перекладу лексикалізована в межах англійської мови синтаксична одиниця в мові перекладу знов перетворюється у синтаксичну конструкцію – словосполучення або речення [27, с. 147]: *dial-a-taxi* – замовлення таксі по телефону, *dial-a-meal* – замовлення їжі по телефону (у цих випадках, так само як і вище, передбачається комп'ютерний зв'язок з відповідним центром).

Розглянутий на прикладах спосіб описового перекладу дослідники ще називають пояснювальним, оскільки в еквіваленті розкривають суттєві елементи значення перекладного слова. Пояснювальний переклад стоїть ближче до тлумачення слова, але він все ж залишається перекладом і придатний для використання в реальному тексті. Прийом описового перекладу може бути втілений і іншим способом.

5. Підстановлювальний переклад – прийом передачі неологізму, при якому як його еквівалент використовується вже існуюче в перекладній мові слово, яке не є в ньому неологізмом, але володіє достатньою спільністю значень із вихідним словом. Наприклад: в біометрії, зокрема для позначення біометричних засобів захисту від злодіїв: *biometric security* – біометричний захист, *biometric systems* – біометричні засоби захисту, *biometric locks* – біометричні замки, *computerized card* – інтелектуальна картка, *finger-print scanner* – біометричний сканер (пристрій, що розпізнає відбитки пальців, тобто «впізнає» відбитки пальців того, кому можна відкрити двері, сейф і т.п.), *biometric eye - scanner* – біометричний сканер ока. У кожному разі, коли відомо значення нового слова, є можливість передати його за допомогою розглянутих способів.

6. Останнім часом при у процесі відтворення неологізмів застосовується також прийом прямого включення, який характеризується використання оригінального написання англійського слова в українському

тексті. Такий спосіб є шляхом найменшого опору і мінімальних зусиль. Найчастіше можна зустріти слова, що складаються з двох частин: англійської, із збереженням оригінального написання, і української: *web-сторінка, on-line - доступ* тощо.

Отже, процес перекладу неологізмів з англійської мови на українську проходить у два етапи:

1. З'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних (енциклопедичних) словників, або усвідомлює значення нового слова, беручи до уваги його структуру і контекст).

2. Власне переклад засобами української мови, а саме: транскрипція, транслітерація, калькування, описовий, підстановлювальний переклад.

При перекладі неологізмів, в кожному конкретному випадку перекладач обирає відповідний варіант, виходячи з відповідного контексту. Завдання перекладача – передати не тільки те, що сказано, але і як сказано. Саме це завдання перекладача визначає наявність необхідної аналітичної стадії в перекладацькому процесі.

Вибір того чи іншого способу відтворення неологізмів у мові перекладу залежить від багатьох суб'єктивних факторів (вони не були розглянуті в роботі саме з причини своєї суб'єктивної природи), таких як, наприклад, особистість перекладача, його досвід, інтелект, здатність оперувати абстрактними поняттями, обставини перекладу, а також від стилю тексту (публіцистичний, науковий, художній і т.д.), стилю конкретного автора тощо. Проте перш за все необхідно прагнути до того, щоб еквівалент неологізму англійської мови максимально відповідав нормам і правилам мови перекладу, у нашому випадку – української мови.

У процесі міжмовних контактів було вироблено ряд засобів передачі неологізмів:

Транскрипція, транслітерація

Це, так звані, «неперекладні» методи передачі неологізмів. Їх назвали

так тому, що при використанні цих прийомів акт перекладу начебто обминається і замінюється актом запозичення звукової (при транскрипції) або графічної (при транслітерації) форми слова разом із значенням. Утім неперекладність цього прийому, насправді, тільки удавана: фактично тут запозичення здійснюється саме заради перекладу, як необхідна передумова для його здійснення. Запозичене слово стає фактом іншої мови та вже в цій якості виступає як еквівалент зовні ідентичний із ним іншомовного слова. Власне кажучи, цей шлях є одним з найдавніших і найросповсюдженіших на стадії природних (дописьмових) мовних контактів, утім він продовжує відігравати значну роль і зараз. Але у наш час використання цього прийому пов'язане з цілим рядом обмежень (мовна політика, стилістичні норми, традиції різних соціолінгвістичних колективів тощо).

Спосіб **транслітерації** полягає в тому, щоб за допомогою українських передати літери, з яких складається англійське слово, наприклад, *put* – укр. пут, рос. пут (опціон), *Nikkei* – укр. Ніккей, рос. Никкей (індекс курсів цінних паперів на Токійській фондовій біржі) тощо. Транслітерація широко використовувалась перекладачами аж до кінця XIX століття. Для цього перекладачеві необов'язково було знати вимову англійського слова, він міг обмежитись його зоровим сприйняттям.

Значно більшої розповсюдженості у перекладацькій практиці сучасності має прийом **транскрибування**, який полягає в передачі не орфографічної форми слова, а фонетичної. Через значні відмінності фонетичних систем української та англійської мов, така передача завжди є дещо умовною і відтворює тільки подібність англійського звучання. Взагалі перекладачеві слід завжди мати на увазі, що під час використання прийому транскрипції завжди присутній елемент транслітерації. Елементи транслітерації під час транскрибування виявляються у наступному:

- транслітерація невимовних звуків;
- транслітерація редукованих голосних;
- передача подвоєних приголосних;

- при наявності декількох варіантів вимови вибір варіанта, найближчого до графіки.

Калькування

Серед власне перекладних засобів розглядають калькування, яке посідає проміжне положення між повністю перекладними та неперекладними засобами передачі неологізмів. «Неперекладність» калькування виявляється у збереженні незмінної внутрішньої форми. Калькування припускає існування двусторонніх міжмовних відповідностей між елементарними лексичними одиницями, які й використовуються в якості «будівельного матеріалу» для відтворення внутрішньої форми запозиченого або перекладного слова [38, с. 220].

Калькування як прийом створення еквівалента схожий на буквальный переклад – еквівалент цілого створюється за допомогою простого складання еквівалентів його складових. Отже калькуванню піддаються тільки неологізми складного слова. Наприклад, слово *multicurrency* складається з *multi* і *currency*, обидва можна перекласти окремо як «багато» та «валюта», при складанні отримуємо «багато валютний» (напр. кредит). Перевагою прийому калькування є стислість та простота отриманого за допомогою еквівалента та його однозначна співвіднесеність з вихідним словом, яка доходить до повної оборотності відповідності [38, с. 221].

Хоча еквіваленти-кальки «страждають» буквалізмом, стислість та потенційна термінологічність робить їх досить привабливими для використання.

Описові еквіваленти

Описові еквіваленти принципово відрізняються від кальки тим, що в описових засобах передачі неологізмів інваріантом перекладу є саме значення іншомовної одиниці безвідносно до характеру його зв'язку із зовнішньою структурою слова, у той час як при калькуванні інваріантом перекладу є форма одиниці в мові (правда, не звукова або графічна, як при транскрибуванні або транслітерації, а лексична або лексико-морфологічна),

змістова сторона залишається начебто поза увагою.

Калькування та описовий еквівалент

Іншими словами, описовий переклад полягає в передачі значення англійського слова за допомогою більш менш розповсюдженого пояснення. Цей засіб можна застосовувати як для пояснення значення у словнику, так і при перекладі неологізмів у конкретному тексті.

Описовий переклад здійснюється різноманітними засобами. По-перше, це **пояснювальний** засіб, оскільки в еквіваленті ніби пояснюються суттєві елементи значення перекладного слова. Пояснювальний переклад знаходиться ближче до тлумачення слова, але він усе ж таки залишається перекладом [38, с. 223].

Утім навіть при оптимальному підборі пояснювального еквівалента для нього характерні такі недоліки, як багатослівність та деяка факультативність еквівалента в МП.

По-друге, прийом описового перекладу може здійснюватися **підставним** засобом. Підставний переклад – прийом передачі неологізму, при якому в якості його еквівалента використовується вже існуюче в мові перекладу слово (або словосполучення), яке не є в ній неологізмом, але має достатню спільність значень із вихідним словом.

Збіг обсягів значень – відносно рідкий випадок. Набагато частіше при підстановці відбувається семантична трансформація, тобто слово англійської мови передається словом української, значення якого відрізняється своїм обсягом або змістом. Така трансформація може бути або концентричною, або усунутою. У першому випадку відбувається звуження та розширення значення при заміні слова англійської мови на українське-еквівалент. У другому – неповний збіг значень кореляційної пари слів за змістом.

Еквіваленти з усунутим значенням серед підставних еквівалентів зустрічаються досить часто, і це природно, оскільки прийом підстановки використовується саме тоді, коли у зіставлених мовах немає конгруентних між собою пар лексичних еквівалентів. Наприклад, *exchange rate* – курс

обміну (дослівно – рівень обміну).

2.2. Аналіз англійських неологізмів сфери економіки, комп'ютерних технологій та Інтернету

Реєстрація та науковий аналіз нових слів – неологізмів – має велике теоретичне і практичне значення. Входячи в лексику мови, неологізми викликають у ній ряд внутрішньо-системних перетворень, таких, як перерозподіл в синонімічних рядах, перебудова лексико-семантичних груп і стилістичне переоформлення одиниць. Характер та інтенсивність виникнення неологізмів становить інтерес і з іншого боку: досліджуючи їх, ми одночасно вивчаємо поведінку словотворчої системи мови [31, с. 12].

Аналіз якісного і кількісного аспектів виробництва неологізмів свідчить про те, які ланки цієї системи були продуктивні, а які є малоактивними. У практичному плані вивчення неологізмів, особливо на матеріалі сучасної сфери економіки, комп'ютерних технологій та інтернету, дозволяє озброїти перекладачів-практиків адекватними способами перекладу новоутворень, які з'явилися в англійській мові в результаті стрімкого розвитку. Адекватний переклад неологізмів є досить складною проблемою, незважаючи на те, що неологізми мають значно більшу семантичну визначеність і самостійність.

Під адекватністю ми повинні розуміти переклад, який забезпечує прагматичні задачі перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, не дозволяючи порушення норм та узусу мови перекладу, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів такого типу та конвенційній нормі перекладу [12, с. 240].

У цьому розділі ми розглянемо можливі варіанти передачі неологізмів сфери економіки англійської мови засобами української мови. У більшості випадків при перекладі використовується прийом транскрипції, але іноді неологізм потребує ще додатково описового перекладу, а саме

пояснювального засобу. Неологізм потребує пояснювального перекладу тоді, коли зустрічається поза сферою свого частого вживання. Наприклад, коли економічний термін застосовують у текстах, читачі яких можливо не знайомі зі спеціальною термінологією економіки. Прийоми калькування та транслітерації також широко застосовуються у перекладацькій практиці. Розглянемо наступні приклади:

Call – в англійській мові означає «називати, викликати, закликати, виклик, телефонний дзвінок» тощо. Однак із розвитком біржової справи досить недавно у нього з'явилося нове значення, зафіксоване у словниках як укр. колл, опціон (тобто право купити впродовж визначеного терміну цінні папери за обумовленою ціною з попередньою сплатою премії), а з розвитком банківської справи – «вимога банку до позичальника про дострокове погашення кредиту у зв'язку з порушенням його умов». Тобто, ми маємо справу із семантичним неологізмом – вже існуючим словом, яке набуло нового значення.

Отже, у цьому випадку перекладач скористується прийомом транслітерації, якщо з контексту буде зрозуміло, що мова йдеться саме про біржову справу, в іншому ж випадку необхідно буде застосувати описовий переклад для уточнення значення неологізму.

Open outcry – цей біржовий термін, використовуючи калькування, можна було б передати як укр. «відкритий вигук», рос. «открытый выкрик» не турбуючись про буквализм, оскільки всім відомо, що на біржі необхідно дуже швидко реагувати на попит та пропозицію і під час визначення ціни, для того, щоб випередити конкурентів, не кричати просто не можливо. Однак такий спосіб передачі (а тим більше транскрибування або транслітерація) є неприйнятним, тому що не розкриває значення цього слова. У такому випадку найбільш влучним буде прийом описового перекладу. Так, в *The Oxford Dictionary for the Business World* (1993) значення терміна *open outcry* пояснюється як *a meeting of commodity brokers with dealers in order to form a transaction. Trades usu. form a ring around the person shouting out bids and*

offers, а переклад буде такий: укр. «метод біржової торгівлі за допомогою прямого контакту продавця з покупцем. Цей неологізм був утворений за допомогою надання нових значень уже існуючим у мові словам, тобто цей неологізм є семантичним.

Nylon (New York + London) – завдяки тісним економічним стосункам між Нью-Йорком та Лондоном десятки тисяч ньюйоркців мешкають у Лондоні і навпаки, два міста перетворюються на «один трансатлантичний мегаполіс», отже засобом зрощення був утворений неологізм, який українською та російською мовами перекладається з а допомогою прийому транскрипції і звучить так – укр. Нейлон, рос. Нейлон.

Goldilocks economy – цей неологізм виник в останні роки для позначення тимчасового стану економіки в деяких розвинутих країнах, що характеризуються стійкими темпами росту і низьким рівнем інфляції. В англо-англійському словнику ми знайдемо таке визначення: *A term developed in the mid 1990s to describe the positive performance of the economy as «not too hot, not too cold; just right.* Виходячи зі сказаного вище найкращим при перекладі цього неологізму було б скористатися описовим перекладом, підставним засобом зокрема, отже його український та російський еквіваленти звучать як укр. «золота економіка» або політика золотої економіки, рос. «золотая экономика» або політика золотої економіки. Зазначимо, що підставний засіб використовується не часто за причин високого рівня вимог до українського або російського еквівалента.

Kiteflyer – укр. «одержувач грошей під фіктивний вексель» або «користувач фіктивним векселем» (від *fly kites* – використовувати фіктивні чеки для отримання засобів). Цей неологізм був перекладений за допомогою описового перекладу пояснювальним засобом, так як в українській мові не існує слів, які б могли передати його значення, а інші способи перекладу були б неефективні.

Bodyshopper – вербувальник, людина, яка займається найманням програмістів у країнах, що розвиваються, для американських комп'ютерних

фірм. Ми помітили, що описовий переклад занадто довгий і не зручний для використання, отже кращим варіантом буде переклад транскрипцією – укр. «бадішопер», рос. «бадишопер» він буде пасувати для використання безпосередньо у професійній сфері, але знову таки він має великий недолік, а саме, для більшості українських та російських читачів слово «бадішопер» не має ніякого значення і є незрозумілим. Отож оптимальним варіантом для загального вживання буде скорочений варіант першого описового перекладу – укр. «вербувальник кваліфікованих програмістів за кордон». Цей неологізм був утворений за допомогою словоскладання іменників *body* та *shopper*, які у свою чергу змінили семантику.

Techno-migrant – фахівець у галузі сучасної техніки, особливо з країн, що розвиваються, який емігрує в розвинену країну, особливо в США. Переклад цього неологізму аналогічний до попереднього, тобто для професійної сфери вживання кращим буде прийом транскрипції – укр. «техномігрант», рос. «техноэмигрант», а для широко кола використання – укр. «фахівець, який емігрував працювати закордон», рос. «специалист, эмигрировавший работать за границу».

Flexible recycling – укр. «процес заміни старих галузей економіки, старих підприємств новими з переміщенням капіталів, знань і людських ресурсів» – не дивлячись на багатослівність цей описовий переклад буде оптимальним для такого семантичного неологізму, так як тільки він в повному об'ємі передає його значення.

Mass customization – укр. «використання техніки масового виробництва товарів для індивідуального споживання», рос. «использования техники массового производства для выпуска товаров для индивидуального потребления». Знову випадок аналогічний попередньому: описовий еквівалент, утворений пояснювальним засобом, є найкращим рішенням для передачі повного обсягу значення.

Наступна група неологізмів перекладається за допомогою описового перекладу, пояснювального засобу, тому що жоден із інших прийомів не

задовольняє вимоги сучасного перекладу. Ці неологізми є термінами сучасної економіки Англії та США, які не мають аналогів в українській мові.

Carryback – укр. «перенесення збитків на більш ранній період», рос. «перенесение убытков на более ранний период». Неологізм утворений за допомогою словоскладання.

Citiplus – укр. «інструмент хеджування, який пропонується клієнтам банком “Сітібенк”(США)», рос. «инструмент хеджирования, предлагаемый клиентам банком «Ситибанк» (США)». Неологізм утворений шляхом словоскладання. (Хеджування – це засіб обмеження ризику шляхом укладання протилежної угоди. Форма страхування вартості товару або прибутку, валютного ризику при здійсненні ф'ючерських угод у банківській, страховій, біржовій та комерційній практиці).

Divident-right certificate – укр. «сертифікат, який дає право на отримання дивідендів», рос. «сертификат, дающий право на получение дивидентов». Семантичний неологізм.

Dear-money policy – укр. «обмеження кредиту за допомогою підвищення процентних ставок», рос. «ограничение кредита с помощью повышения процентных ставок». Семантичний неологізм.

B-unit (Barclays currency unit) – укр. «Бі-одиниця» (міжнародна грошова одиниця банку “Барклейз бєнк интернешнл”), рос. «Би-единица» (международная денежная единица банка «Барклейз бєнк интернешнл»). Неологізм був утворений за допомогою абрєвіації.

Closing bank – укр. «банк, що завершує операцію, в який приймало участь декілька банків», рос. «банк, завершающий операцию, в которой принимало участие несколько банков». Семантичний неологізм.

Fed Wire – укр. «система електронного зв'язку федеральних резервних банків» (США), рос. «система электронной связи федеральных резервных банков» (США).

Corporate welfare – укр. «фінансові пільги, які надаються американським корпораціям», рос. «финансовые льготы, которые

предоставляются американским корпорациям». Семантичний неологізм.

Reengineering – укр. «скорочення працівників», рос. «сокращение кадров». Неологізм був утворений за допомогою афіксації, а саме префікс “*re*” додали до вже існуючого у мові слова, хоча і воно набуло дещо нового значення.

Downaging – укр. «скорочення штатів за ознакою віку», рос. «сокращение кадров по возрастному признаку» (тобто звільняються насамперед робітників середнього та літнього віку і замінюються молодими робітниками). Неологізм був утворений словоскладанням.

Sub-prime lender – укр. «особа або організація, що дає кредити людям, які вважаються некредитоздатними», рос. «особа или организация, дающая кредиты людям, которые считаются некредитоспособными». Семантичний неологізм. *Sub-prime lending* – укр. «надання “ризикованих” позик, кредитів», рос. «предоставление рискованных займов, кредитов». Семантичний неологізм.

Наступна група неологізмів утворена шляхом зрощення основи одного слова з усіченою основою іншого слова або двох усічених основ і перекладатися вони будуть здебільшого прийомом описового перекладу, пояснювальним засобом. Розглянемо приклади:

Netiquette – (*net* + *etiquette* = *netiquette*) укр. «неписані загальноприйняті правила спілкування або розташування інформації в Інтернет» або просто «неписані правила користування мережею Інтернет», рос. «неписанные общепринятые правила общения и размещения информации в Интернет», «неписанные правила использования Интернет».

Forex – (*foreign* + *exchange* = *forex*) укр. «резерви в іноземній валюті», рос. «резервы в иностранной валюте».

Impex – (*import* + *export* = *impex*) укр. «експортно-імпортні операції», рос. «экспортно-импортные операции».

Advermation (*advertisement* + *information* = *advermation*) – укр. «рекламна інформація», рос. «рекламная информация».

Advertorial (*advertisement* + *editorial* = *advetorial*) – укр. «основний рекламний блок», рос. «основной рекламный блок».

Fill-or-kill order – укр. «наказ клієнта брокеру, який повинен бути негайно виконаний або анульований», рос. «приказ клиента брокеру, который должен быть выполнен немедленно или аннулирован». Дуже цікавий неологізм, якщо дослівно перекласти, то маємо «виконай або вбий наказ», виходячи з правил роботи на біржі ми знаємо, що там треба діяти не гаючи часу і наказ клієнта брокер повинен виконати негайно, тому що курси продажу або покупки, ставки змінюються щосекунди, і той хто не встиг не отримує прибутку. І знову ж таки був застосований прийом описового перекладу, як найліпший у такому випадку.

Interbank market – укр. «міжбанківський ринок», рос. «межбанковский рынок». При перекладі неологізму був використаний прийом калькування. Маючи справу зі складним словом, ми розбили його і переклали складові: *interbank* = *inter* + *bank*, отже *inter* – між, а *bank* – банківський і отримали український та російський еквіваленти – «міжбанківський». Цей неологізм був утворений методом зрощення.

Order interval – укр. «цикл замовлення», рос. «цикл заказа» (інтервал між послідовними замовленнями). У цьому випадку ми скористалися описовим перекладом, підставним засобом, так як в українській та російських мовах уже існувало слово, яке б могло передати значення англійського слова.

Managed floating rate – укр. «мінливий курс, що корегується», рос. «изменчивый корректирующийся курс». Цей неологізм також перекладається шляхом підставного засобу описового перекладу. «*Managed*» переклали як «що корегується», тому що тут ми спостерігаємо повний збіг обсягів значень у межах пари лексикографічних відповідностей.

Наступна група неологізмів перекладена також за допомогою підставного засобу, але тут не буде повного збігу обсягів значень, а відбудеться семантична трансформація, а саме концентрична. При перекладі

цих неологізмів ми спостерігаємо звуження значення (такий спосіб перекладу ще називають перейменуванням). Наприклад:

Transition country – укр. «країна з перехідною економікою», рос. «страна с переходной экономикой» (але дослівно «країна переходу»).

Industrial country – укр. «промислово–розвинута країна», «промышленно-развитая страна» (але дослівно «промислова країна»).

У зв'язку з глобалізацією економіки та бізнесу, яка принесла не тільки широкі можливості, а й нові й серйозні проблеми, виникли такі неологізми як: *Antiglobalization* – укр. «антиглобалізація», рос. «антиглобализация». *Globoprotesters* – укр. «супротивники глобалізації», рос. «противники глобализации». *Globocrat* – укр. «прихильник глобалізації», рос. «сторонник глобализации».

Attention economics – англійський тлумачний словник дає нам таке визначення: «*An economic model based on the expanding amount of available information and the static amount of attention consumers can devote to that information*». Тобто, без сумніву, найкращім прийомом для перекладу буде описовий, пояснювальний засіб, отже переклад буде наступним – укр. «економічна модель, основою якої є поширення інформації», рос. «экономическая модель, основой которой является распространение информации».

Slugflation – англійський тлумачний словник дає таке визначення: «*a combination of sluggish growth and rising inflation in the economy*» (фактично позначає те саме явище, яке позначалося раніше словом *stagflation*) і використовується для характеристики стану економіки у Великій Британії. Найкращім у такому випадку буде застосувати транскрипцію, отже переклад буде звучати як укр. «слагфляція», рос. «слагфляция» подібно до інфляції та стагфляції.

Econophysics – в останній час деякі вчені вважають, що «поведінка» світової економіки нагадує поведінку електронів або молекул води, які взаємодіють між собою. Саме тому виник цей неологізм. Він позначає

застосування принципів математичної фізики до дослідження фінансових ринків. Маючи справу зі складним неологізмом такого типу, оптимальним варіантом буде застосування прийому калькування: *econophysics* = *econo* + *physics*, «*econo*» – першу частину перекладемо шляхом транскрипції «еконо», так як для українських читачів воно буде зрозумілим, «*physics*» – а другу частину перекладемо звичайним способом «фізика» і отримаємо переклад укр. «еконофізика», рос. «эконофизика».

Для наступних неологізмів переклад описовим прийомом, пояснювальним або підставним засобом буде найефективнішим:

Crony capitalism – укр. «корумпована форма капіталізму з такими рисами, як деспотизм, фаворитизм, клановість» або «тіньовий капіталізм», рос. «корумпированная форма капитализма с такими чертами как деспотизм, фаворитизм, клановость» або «теневой капитализм». *Crony capitalist* – укр. «підприємець, бізнесмен, що розбагатів в умовах корумпованого капіталізму», рос. «предприниматель, бизнесмен, разбогатевший в условиях корумпированного капитализма».

Kleptocapitalism – укр. «зłodійський, бандитський капіталізм», рос. «бандитский капитализм».

Silicon-chip capitalism – укр. «капіталізм в умовах інформаційної революції», рос. «капитализм в условиях информационной революции».

Kanbrain – укр. «система одержання інформації на замовлення, за необхідністю», рос. «система получения информации на заказ, по необходимости».

E-sourcing – укр. «комп'ютеризована система постачання сировини, матеріалів», рос. «компьютеризированная система поставки сырья, материалов».

Post-fordism – укр. «пост-фордизм», рос. «пост-фордизм» (перехід від масового виробництва продукції на спеціалізоване за допомогою сучасної техніки). Неологізм можливо перекласти транслітерацією.

Casualisation – укр. «впровадження днів неформального одягу», рос.

«введение дней неформальной одежды». Неологізм перекладено описовим перекладом.

Dress-down days – укр. «дні неформального одягу», рос. «дни неформальной одежды». Неологізм перекладено пояснювальним засобом.

Casual Fridays – укр. «дні неформального одягу, неформальні п'ятниці», рос. «дни неформальной одежды, неформальные пятницы». Неологізм перекладено пояснювальним засобом.

У більшості випадків при перекладі застосовується описовий переклад, хоча інші види перекладу теж мають місце. Справа в тому, що при перекладі більшості неологізмів необхідне застосування одразу двох видів перекладу, наприклад, транскрипції та описового перекладу. Тому що не можна не брати до уваги той факт, що найсучасніше програмне забезпечення та техніка (а саме з ними пов'язані новоутворення у цій сфері) надходить в Україну англійською мовою, тож комп'ютерні фахівці добре знають, їм просто необхідно знати, що означає те чи інше слово англійською мовою. Отже перекладений транскрипцією неологізм буде їм зрозумілим, інша справа вживання неологізму поза професійною сферою. У цьому разі безперечно має бути застосований описовий переклад.

2.3. Практика перекладу англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності

Неологізми створюються, як правило, з певною функціональною метою, насамперед, для того щоб підсилити виразність та точність мовлення. Основна трудність, що виникає під час перекладу неологізму – передача значення нового слова. Перекладач вперше зустрівши неологізм не має уявлення про поняття яке він передає чи окреслює. Тому його значення найчастіше визначається завдяки контексту. При письмовому перекладі контекст є доволі інформативним.

Науковець Н. В. Гуренко виокремлює два етапи перекладу неологізмів

англійської мови на українську: 1. З'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних чи енциклопедичних словників, або з'ясовує значення нового слова, зважаючи на його структуру і контекст); 2. Власне переклад (передача) засобами української мови, а саме: транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад, пряме включення [22, с. 92].

Л. Рабійчук вважає «опис та пояснювальний описовий переклад найпоширенішим способом передачі нових утворень іншою мовою» [61, с. 277], оскільки в процесі перекладу в певних випадках необхідно використовувати контекстуальні заміни або при здійсненні перекладу використовувати опис. Особливі труднощі для перекладу становлять нові слова, що відносяться до без еквівалентної лексики. В межах загального розуміння контексту розрізняють вузький (мікро) контекст та широкий (макро) контекст.

Лексичний контекст – це сукупність конкретних лексичних одиниць, слів та стійких словосполучень, в середовищі яких і зустрічається мовна одиниця. Урахування синтаксичного контексту дозволяє перекладачеві визначити приналежність неологізму до певної частини мови, проте для з'ясування значення неологізму визначальним фактором є саме лексичний контекст. Нові слова здебільшого виникають на основі вже наявних в мові слів та морфем. Їхній аналіз може допомогти перекладачеві у зрозумінні значення неологізму. Для цього необхідно добре знати шляхи словотвору в англійській мові, а саме: надання існуючому слову ще одного значення. Як приклад наведемо висловлювання *I can dig it. Do you dig this song?* Їх неможливо перекласти на основі загальних знань дієслова *to dig*. Лишень словник «The American Heritage», дає наступне визначення дієслова *to dig*, яке не є зареєстроване в інших словниках більш раннього видання: *to comprehend, to appreciate, to enjoy (slang)*, тобто в перекладі на українську: *розуміти, оцінювати, подобатись*. Переклад наведених висловлювань звучить: *Мені це до вподоби. Як тобі ця пісня?* Більш детальне вивчення

етимології слова *to dig* показує його жаргонічне походження, яке згодом було підхоплене засобами масової інформації, що призвело до теперішнього значення.

Отже, перекладач отримує необхідне значення і на основі контексту і з допомогою словника. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в сучасній науковій літературі чимало дослідників виокремлюють наступні основні способи перекладу неологізмів: 1. транслітерація та транскрипція; 2. калькування; 3. описовий спосіб; 4. пряме включення; 5. приблизний переклад. Транслітерація базується на передачі графічного зображення, а саме на передачі букв та використовується для передачі власних іменників (*Elliot – Елліот*), географічних назв (*Salt Lake City – Солт Лейк Сіті*), особливостей суспільного життя та матеріального побуту (*briefing – брифінг, lobby – лоббі, holding – холдинг, tender – тендер, blonder – блондер, молодий хлопець, котрий зав'язує стосунки тільки з білявками* і т. д.).

Czech ombudsman and former justice minister Otakar Motejl, who defended regime opponents while working as a lawyer in the Communist era, died on Sunday at the age of 77, his relatives and colleagues said. A respected legal authority and regarded as a moral paragon, Motejl became the country's first-ever ombudsman, or public defender, in 2000 [79]. Як повідомляють родичі та колеги, чеський омбудсмен і колишній міністр юстиції Отакар Мотейл, який захищав супротивників режиму, працюючи юристом в комуністичну епоху, помер у віці 77 років в неділю. Шановний юрист і зразок моральності, Мотейл став першим в історії омбудсменом країни, або громадським захисником, у 2000 році.

Транскрипція базується на фонетичному принципі, тобто на передачі українськими літерами звуків англійських найменувань (звучання слова) (*establishment – істеблішмент, superman – супермен, summit – саміт*). За допомогою транскрипції передається звукова форма іншомовного слова. Здебільшого такий спосіб найчастіше використовується для перекладу власних назв та термінів (*brandalism – брендалізм, завішування фасадів*

міських будівель потворними рекламними постерами; *oprahization* – *опраїзація*, зростаюча тенденція сповідатися на людях, чому немало посприяло популярне телешоу *Опри Уінфрі*).

Транскрибування та транслітерацію С. В. Федоренко об'єднує терміном «транскодування», визначаючи його як «передачу звукової чи графічної форми слова мови оригіналу за допомогою літер мови перекладу» [67]. Дослідники характеризують цей спосіб як пріоритетний при перекладі публіцистики з термінологією технічного та наукового характеру чи при перекладі найменувань фірм, установ, власних назв, культурних об'єктів, періодичних видань і т. д.

Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає в заміні складових частин морфем чи слів одиницями оригіналу – їхніми лексичними відповідниками мовою перекладу, водночас зберігається незмінна внутрішня форма лексичної одиниці. Отже, калькуванню піддаються лише неологізми складних слів. На приклад, слово *multicurrency* складається з *multy* та *currency*, кожен з яких перекладаються як «багато-» та «валюта», разом ж утворюють «багатовалютний» (напр. кредит); чи *interbank(market)* = *inter-* («між») + *bank* («банківський») – «міжбанківський (ринок)». Перевага способу калькування полягає у лаконічності та простоті. Однак, хоча еквіваленти-кальки не позбавлені буквализму, їхня лаконічність та потенційна термінологічність робить їх привабливими для використання в періодичних та суспільно наукових виданнях (*word of mouse* – *слово миши*, *інформація поширена через чати і блоги*).

Загальнолітературний фразеологізм-неологізм *puppet government* – маріонетковий уряд є практично загальновідомим, не зважаючи на його переклад-кальку. Інший політичний неологізм *straw man* (чи *man of straw*) викликає чималі труднощі при перекладі. Переклад-калька його тлумачить як «солом'яна людина», що не передає змісту неологізму. Зрозуміло, що наведений приклад фразеологічного висловлювання носить метафоричний характер. Доцільно цей фразеологізм перекладати як «солом'яне опудало»,

«ненадійна людина». однак переосмислення неологізму просунулось ще далі. *Straw man* у сучасній політичній мові означає «підставний (фіктивний) кандидат, якого висувають з метою відволікти увагу виборців від іншого кандидата» [3, с. 138].

Неологізм *paper tiger* також можна перекласти способом кальки – паперовий тигр, а саме, в значенні «безпечний суперник». У словнику «The American Heritage» неологізм *stalking horse* визначається як «*any sham candidate put forward to conceal the candidacy of another or divide the opposition*» (будь-який «липовий» кандидат, який висувається для того щоб відволікти увагу від іншої кандидатури чи розколоти опозицію). Таке багатослівне тлумачення не можна використовувати в якості перекладу, тому виділивши основні його ознаки, такий неологізм можна перекласти як фіктивна кандидатура, підставна фігура (в політичній грі) [12, с. 26].

Отже, спосіб калькування при перекладі демонструє існування двосторонніх міжмовних відповідників посеред простих лексичних одиниць, які використовуються в якості «будівничого матеріалу» для відтворення внутрішньої форми запозиченого слова чи того, що перекладається. Описовий спосіб здійснюється шляхом пояснення суттєвих елементів неологізму. Його часто порівнюють з тлумаченням слова. Такий переклад має істотний недолік – багатослівність. Наприклад вислів *humanitarian intervention* – гуманітарне втручання, тобто втручання гуманітарних організацій у внутрішні справи однієї країни у випадку серйозних порушень прав людини чи у випадку крайньої необхідності гуманітарної допомоги. *Piggybacking* – отримання незаконного доступу до комп'ютера чи терміналу з метою здійснення злочинних дій; *Arab Spring* – Арабська весна, – словосполучення, яким стали позначати революційні події в Лівії, Сирії, Єгипті та інших арабських країнах. Наведені приклади дають підставу стверджувати, що використання описового перекладу є громіздким та незручним. Вважаємо доцільнішим передавати значення таких неологізмів за допомогою транскрибування (з елементами транслітерації) чи калькування.

Використовуючи описовий переклад, перекладачу необхідно перевірити чи в українській мові немає перекладеного відповідника, щоб не створювати термінологічних повторів перекладу. Перевага описового способу полягає в тому, що значення англійського слова (неологізму) здійснюється за допомогою більш чи менш поширеного пояснення. Цей спосіб можна застосовувати як для тлумачення значень у словниках, так і для перекладу неологізмів у конкретному тексті [12, с. 67].

Популярним останнім часом є спосіб прямого включення, який використовує написання англійського слова в оригінальній (початковій) формі. Зрозуміло, його використовують, коли жоден з вищезазначених методів не передає необхідно значення поняття, що перекладається (*iPad*, *iPod*, *Apple*). Частим є явище використання слів що складаються з двох частин. Перша частина подається англійською мовою, і слово зберігає свою оригінальність, а друга частина – українською мовою (web-сторінка) [3, с. 137].

В. Н. Комісаров визначає приблизний переклад як «використання граматичної одиниці мови перекладу, яка у такому контексті частково відповідає безеквівалентній граматичній одиниці мови оригіналу» [49, с. 24]. Під час такого перекладу зберігається основне значення слова, проте у українській мові слово відрізняється від мови оригіналу лексичним фоном. Наприклад, *nerd* – неприємна, неприваблива людина; *buddy* – друг, товариш; *weeb* – нікчема, *scumbag* – покидьок, *shell* – безпритульний, *wimp* – слабка людина, невдаха. Хоча такий спосіб повністю не відповідає вимогам перекладу, оскільки втрачаються відтінки значення, конотативні відтінки слова, а з тим – і прагматичний компонент, приблизний переклад, однак, є допустимим, якщо не вдається застосувати жоден з описаних вище способів передачі неологізмів [2, с. 180]. І. Козаченко вважає такий спосіб перекладу, як такий, що не повністю відповідає вимогам перекладу, проте зазначає, що «використовуючи спосіб приблизного перекладу, можна зберегти основне значення слова, але воно буде відрізнятися лексичним фоном» [цит. за 14, с.

167]. Науковці Е.О. Куц, Е.К. Павлова та інші виділяють квазібезперекладні способи передачі неологізмів. У випадку квазібезперекладних методів переклад замінюється актом запозичення звукової (при транскрипції) чи графічної (при транслітерації) форми слова разом із значенням з мови оригіналу в мову перекладу. Однак безперекладність цього прийому насправді є тільки удаваною: фактично запозичення тут здійснюється саме заради перекладу як необхідної передумови для його здійснення. Запозичене слово стає фактом мови перекладу і вже в якості такого виступає як еквівалент ззовні ідентичного з ним іншомовного слова.

В. В. Демецька наголошує на значущості прагматичного аспекту під час здійснення перекладу, а саме врахування екологічних, соціокультурних та національних «відтінків» неологізмів. У процесі перекладу не повинно відбуватись явище трансформації, адже перекручення початкової інформації не передасть змісту перекладу неологізму. Особистість перекладача, його фаховий рівень, вік мають значний вплив на передачу прагматичного значення неологізму. Процес перекладу прагматичного значення неологізмів, на думку дослідника, передбачає «взаємодію трьох типів компонента значення слова, який охоплює прагматичний компонент адресанта, адресата та перекладача» [24, с. 100]. Іноді під час здійснення перекладу неологізму перекладач має труднощі у знаходженні відповідного слова українською мовою, через те, що соціокультурні та історичні умови життя народу, мовою якого здійснюється переклад, не потребували певного слова чи поняття. Неологізми в англійській мові здебільшого утворюються з наявних слів без жодних змін їхнього написання чи вимови.

Актуальною тенденцією утворення нових слів в наш час є шляхом скорочення наявних слів та словосполучень (конверсія). Зростання кількості скорочень можна пояснити тим, що як правило складні слова та словосполучення є громіздкими та незручними у використанні, тому існує доцільність передавати їх більш лаконічно, але це вже тематика наступної наукової розвідки.

Наші наукові спостереження дали змогу розмежувати окремі групи, виходячи з практики перекладу англомовних неологізмів сфери комп'ютеризації в економічній діяльності сучасного суспільства.

1. Перша група неологізмів була утворена за допомогою афіксоїду «*cyber*», так звані «кібернеологізми», які набули надзвичайного поширення у 90-ті роки і які відтворюють значення «пов'язаний з комп'ютерною технікою або Інтернет». Афіксоїд «*cyber*» українською та російською мовами здебільшого перекладається транскрипцією «кібер» або підставним засобом «електроний» чи пояснювальним «той, що здійснюється через Інтернет».

Cyberplague – укр. «кіберчума», рос. «киберчума». Цей неологізм утворився завдяки масовому та стрімкому поширенню комп'ютерної техніки, щоб позначити процес неймовірного впливу Інтернет та захопленість суспільством комп'ютерами та Інтернет. Переклад було здійснено засобом калькування.

Cybercash – укр. «електронні гроші», рос. «электронные деньги». Перекладено підставним засобом.

Cybercommuter – укр. «користувач Інтернет», рос. «пользователь Интернет». Неологізм перекладений підставним засобом описового перекладу.

Cyberinvesting – укр. «електронне інвестування», рос. «электронное инвестирование». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Cybersurf – укр. «здійснення пошуку в Інтернет», рос. «поиск в Интернет». Перекладено засобом описового перекладу.

Cyberriize – укр. «кубернезувати», рос. «кибернезировать». Варіант перекладу був здійснений буквально і слід відзначити, що не дивлячись на деяку незручність сприйняття та вимови українським та російським користувачам такого неологізму, він досить вживаний. Але одночасно існують й інші варіанти перекладу, такі як: укр. «комп'ютеризувати, активно використовувати Інтернет», рос. «компьютеризировать, активно использовать Интернет», які можна назвати адаптованими та більш сприйнятними для

загального вживання.

Cyberspase – укр. «кіберпростір», рос. «киберпространство». При перекладі був застосований засіб калькування.

Cyberventing – укр. «висловлення незадоволення своїми керівниками через Інтернет», рос. «выражение недовольства своими руководителями через Интернет». Застосування пояснювального способу робить переклад розгорнутим та доступним для кожного, але він надто довгий і не зовсім зручний для повсякденного вживання, тож для людей обізнаних краще застосувати підставний засіб і це буде звучати як укр. «електронна книга скарг», рос. «электронная книга жалоб».

Cyber-entrepreneur – укр. «підприємець, який здійснює торгівлю через Інтернет», рос. «предприниматель, осуществляющий торговлю через Интернет». Перекладено пояснювальним засобом, описового перекладу.

Cyberdemocracy – укр. «кібердемократія», рос. «кибердемократия». При перекладі застосовано калькування.

Cyberdebate – укр. «кібердебати» або «дебати через Інтернет мережу», рос. «кибердебаты» або «дебаты посредством Интернет». У першому випадку було використано калькування, у другому – пояснювальний засіб.

Cybermedicine – укр. «кібермедицина» або «лікування через Інтернет», рос. «кибермедицина» або «медицина посредством Интернет». У першому випадку було використано калькування, у другому – пояснювальний.

Cyberclinics – укр. «кіберклініки» або «Інтернет клініки», рос. «киберклиники» або «Интернет клиники». При перекладі було застосовано калькування та підставний засіб описового перекладу.

Cyberjournalism – укр. «кібержурналістика», рос. «кибержурналистика». Неологізм виник для позначення, як журналістики із широким використанням сучасної техніки, так і періодичних видань, що поширюються через Інтернет. Неологізм було перекладено калькуванням, але при необхідності можна застосувати також і описовий переклад.

Cybercast – укр. «передавати, показувати через комп'ютерну мережу

Интернет», рос. «передавать, показывать через компьютерную сеть Интернет». Неологізм було утворено за аналогіє з уже наяними в англійській мові *broadcast* та *telecast* у зв'язку з «новими медіа» та перекладено пояснювальним засобом.

Cybersoup – укр. «багатосерійна мелодрама, що демонструється через Интернет», рос. «многосерийная мелодрама, которая демонстрируется через Интернет». При перекладі був застосований пояснювальний засіб описового перекладу.

Сучасні реалії дистанційного навчання, які викликані в освіті через карантинні заходи, спричинені поширенням хвороби Covid-19 у світі, також знайшли своє відображення у лексичному складі англійської мови. Такі слова також мають особливості в перекладі. *Cyberschool* – укр. «кібершкола», рос. «кибершкола». Перекладено калькуванням. *Cybercollege* – укр. «кіберколедж», рос. «киберколледж». Перекладено калькуванням. *Cybereducator* – укр. «кібервчитель», рос. «киберучитель». Перекладено калькуванням. *Cyberlecture* – укр. «кіберлекція», рос. «киберлекция». Перекладено калькуванням. *Cyberstudy*, *cybereducation* – укр. «кібернавчання» або «дистанційне навчання через Интернет», рос. «киберобучение» або «дистанционное обучение посредством Интернет». У першому випадку було застосовано калькування, у другому – пояснювальній засіб описового перекладу.

Cyber-inequality – неологізм виник у зв'язку з тим, що у минулі роки західні ідеологи посилено розвивали ідею «комп'ютерної демократії», думку про те, що володіння сучасною технікою призведе до урівнювання різних класів і шарів населення. Пізніше більш поширеною точкою зору на соціально-економічні наслідки інформаційної революції стають поняття «*cyber-inequality*», що відображає зворотню сторону «комп'ютерної демократії», а саме те, що розвиток комп'ютерної техніки не тільки не зрівняв різницю класів суспільства, а навпаки посилив її. На українську та російську мови неологізм перекладається калькуванням: укр. «кібернерівність», рос.

«кибернерівенство.

Cybersickness – останнім часом комп'ютери настільки захопили деякі шари суспільства, що стали причиною хвороби, симптомами якої є залежність від комп'ютера, перевтоми, безсоння. Цей неологізм також буде перекладатися калькуванням: укр. «кібернездужання», рос. «киберболезнь». Можливий також описовий переклад – «комп'ютерна залежність».

Cybersecurity – сьогодні не тільки фахівці, але навіть любителі комп'ютерної техніки можуть здійснювати вторгнення в чужі комп'ютери, тому виник цілий комплекс проблем, пов'язаних із захистом комп'ютерних систем і інформації, що направляється через ці системи, тобто проблем *cybersecurity* – укр. «кібербезпеки», рос. «кибербезопасность». Неологізм, аналогічно до попереднього перекладено калькуванням.

Cybercrime – укр. «кіберзлочин», рос. «киберпреступление». Цей неологізм також буде перекладатися калькуванням.

Cyber break-in – укр. «кібервторгнення» або «кіберзлом», рос. «кибервторжение» або «кибервзлом». Перекладено калькуванням.

Cyberprofiler – укр. «кіберпрофайлер», рос. «киберпрофайлер». Це фахівці, які поєднують кваліфікації психологів, комп'ютерників та детективів і які працюють у напрямку розкриття «кіберзлочинів». З огляду на те, що цей неологізм семантично «наповнений», при перекладі використовується транскрипція, як найбільш адекватна у цьому випадку. Але якщо цей неологізм буде використаний поза своєю сферою професійного вживання, то, звичайно, описовий переклад може бути також застосований.

Cyberterrorism – укр. «кібертероризм», рос. «кибертерроризм». Перекладено калькуванням.

Наступні три неологізми відображають одне і те саме поняття «інформаційної війни», яка, на думку американських вчених у галузі комп'ютерів, може цілком зруйнувати економіку країни за такий же короткий термін, як і війна із застосуванням ядерної зброї. Перші два неологізми перекладаються буквально, третій – калькуванням.

Information warfare – укр. «інформаційна війна», рос. «информационная война. *Network war* – укр. «війна мереж», рос. «война сетей». *Cyberwar* – укр. «кібервійна», рос. «кибервойна».

Non-lethal weapons – укр. «зброя психологічного впливу», рос. «оружие психологического воздействия». Саме в зв'язку з «інформаційною війною» виникло поняття «несмертельної зброї» – *non-lethal weapons*, яке позначає засоби впливу на противника без знищення живої сили, руйнування міст, комунікації (війна інформаційних систем, засоби психологічного впливу). Семантичний неологізм перекладено пояснювальним засобом, як найбільш адекватним.

Cyberstalking – укр. «кіберпереслідування», рос. «киберпреследование». Неологізм перекладено калькуванням. Здебільшого завдяки тому, що ще не розроблене законодавство, що здійснювало б правовий контроль за поширенням інформації через комп'ютерну техніку, особливо через Інтернет, усе більше людей стають жертвами кіберпереслідування (методичного надсилання листів із погрозами, непристойностями, шантажем і т.п).

Cyberporn – укр. «нелегальне поширення порнографії через Інтернет», рос. «нелегальное распространение порнографии через Интернет». Неологізм перекладено пояснювальним засобом, як найбільш адекватним.

Cybersleaze – укр. «пропаганда расизму, насильства, агресивності через Інтернет», рос. «пропаганда расизма, насилия, агрессивности через Интернет». Неологізм перекладено аналогічно до попереднього.

Cybersex – укр. «кіберсекс», рос. «киберсекс». Під час перекладу було застосовано калькування.

Cybercop – у зв'язку з поширенням порнографії та її спрямованістю на дітей виникла необхідність створення міжнародного контролюючого органу, який одержав назву «*cybercop*», яка перекладається калькуванням: укр. «кіберполіцейський», рос. «киберполицейский».

Cybercrook – укр. «кіберзłodій», рос. «киберпреступник». Перекладено калькуванням.

Cyberthief – укр. «кібершахрай», рос. «кибермошенник». Перекладено калькуванням.

Cybersaboteur – укр. «кібердиверсант», рос. «кибердиверсант». Перекладено калькуванням.

Cyberpirate – укр. «кіберпірат», рос. «киберпират». Кіберпірати, наприклад, займаються тим, що топлять неіснуючі кораблі й одержують численні страхові суми грошей.

Cyberattack – укр. «кібернапад», рос. «кибернападение». Перекладено калькуванням.

Словотворчим елементом наступної групи неологізмів є афікси «*dot*» або «*dot-com*», які в свою чергу були утворені від умовних позначок Інтернет і які можуть виступати у ролі як префіксів, так і суфіксів.

Dot bomb – укр. «інтернетівська фірма-банкрут», рос. «обанкротившаяся Интернет-фирма». Неологізм було перекладено описовим засобом, а точніше підставним.

Dot snot – неологізм використовується для позначення самовпевненої людини, що розбагатіла, створивши Інтернет-компанію, тож описовий переклад (а саме пояснювальний засіб) не допоможе створити адекватний еквівалент, бо буде занадто довгим для такого майже сленгового неологізму. Можна використати підставний спосіб, але у кожному випадку підстанови перекладач у першу чергу буде брати до уваги контекст. У такому узагальненому значенні переклад буде звучати як укр. «Інтернет-магнат», рос. «Интернет-магнат».

Hotdot – укр. «дуже успішна Інтернет-компанія» або «крута Інтернет-компанія», рос. «процветающая Интернет-компания» або «крутая Интернет-компания». При першому та другому варіанті перекладів був застосований підставний засіб описового перекладу, але який саме використає перекладач залежить від контексту та ситуації в якій буде здійснюватися акт перекладу, бо другий варіант є розмовним.

Dot-com economy – укр. «економічна діяльність, що здійснюється через

Интернет», рос. «экономическая деятельность, осуществляемая через Интернет». Неологізм перекладено пояснювальним засобом, як найбільш адекватним.

Dot-commer, dot-commie – укр. «кіберпідприємець, кіберслужбовець», рос. «киберпредприниматель, киберслужащий». Неологізми стали вводити поняття підприємця, бізнесмена, що здійснює свою комерційну діяльність тільки через Інтернет або службовця інтернетівської компанії, фірми. Неологізм було перекладено підставним засобом.

Dot-community – укр. «район зосередження компаній, що здійснюють свою діяльність через Інтернет», рос. «район сосредоточения компаний, совершающих свою деятельность через Интернет». Неологізм перекладено пояснювальним способом, як найбільш адекватним.

Dot-com world – укр. «світ Інтернет», рос. «мир Интернет», тобто світ організацій, що здійснюють свою діяльність через Інтернет. Неологізм перекладено підставним засобом.

Dot-con artist – укр. «кібершахрай», рос. «кибермошенник». Цей неологізм базується на своєрідній грі слів, оскільки новотвір «*dot-com*», як уже відзначалося, позначає компанію, фірму, що здійснює свою комерційну діяльність тільки через Інтернет, а словосполучення «*con artist*», запозичене у свій час із сленгу, вживається для позначення шахрая, афериста. Тож при зрощенні цих двох елементів маємо «*dot-con artist*», який перекладається підставним засобом описового перекладу.

Цілий ряд лексичних одиниць пов'язаний з інформаційною технікою було утворено за допомогою абрєвіації. У вказаних нижче прикладах мається на увазі слово «*electronic*» та його абрєвіатурна форма «*e*», що означає «електронний», «комп'ютеризований, пов'язаний із комп'ютерною технікою» або «той, що здійснюється через комп'ютерну мережу Інтернет».

E-banking – укр. «здійснення банківських операцій через Інтернет», рос. «осуществление банковских операций через Интернет». Неологізм перекладено пояснювальним засобом описового перекладу.

Наступні неологізми перекладатимуться буквально, враховуючи те що «e» – це абrevіатурна форма «*electronic*».

E-book – укр. «електронна книга», рос. «электронная книга».

E-business, e-commerce, e-trading, e-sales – укр. «електронна торгівля», рос. «электронная торговля».

E-cash – укр. «електронні гроші», рос. «электронные деньги».

E-democracy – укр. «кібердемократія», рос. «кибердемократия».

Перекладено підставним засобом.

E-life – укр. «електронний спосіб життя», рос. «электронный способ жизни». Перекладено буквально. Цей неологізм виник для позначення життя, коли реалізація потреб і бажань (і не тільки матеріальних) здійснюється за допомогою комп'ютерної техніки, особливо через Інтернет.

E-mall – укр. «електронний магазин», рос. «электронный магазин».

E-pal – укр. «друг по електронному листуванню», рос. «друг по электронной переписке». Перекладено пояснювальним засобом.

E-publishing – укр. «електронне видавництво», рос. «электронное издательство».

E-service – укр. «електронне обслуговування», рос. «электронное обслуживание».

E-shopping – укр. «купівля товарів через Інтернет», рос. «покупка товаров посредством Интернет». Перекладено пояснювальним засобом

E-speak – укр. «електронна розмова», рос. «электронный разговор».

E-text – укр. «електронний текст», рос. «электронный текст».

E-recruiters, E-cruiters – укр. «електроні вербувальники», рос. «электронные вербовщики».

E-recruitment, E-cruitment – укр. «електронне вербування», рос. «электронное вербование».

E-retail, e-retailing, e-tail, e-tailing – укр. «роздрібна електронна торгівля», рос. «розничная электронная торговля». Неологізми перекладені за допомогою пояснювального засобу описового перекладу.

E-retailer E-tailer – укр. «роздрібний електронний торгівець», рос. «розничный электронный торговец». Неологізми перекладені за допомогою пояснювального засобу описового перекладу.

E-envoy – укр. «чиновник, відповідальний за розвиток електронної торгівлі у Великобританії», рос. «чиновник, ответственный за развитие электронной торговли в Великобритании».

E-minister – укр. «електронний міністр», рос. «электронный министр». Доречі саме він здійснює контроль над «*e-envoy*».

E-commerce degree – укр. «вчений ступінь у галузі “електронної торгівлі”, рос. «ученный степень в области “электронной торговли”». Неологізм перекладений пояснювальним засобом. На сьогодні усе більше американських університетів пропонують програми здобуття вчених ступенів у галузі “електронної торгівлі”.

E-cabinet – укр. «електронний кабінет», рос. «электронный кабинет». Наприклад в Гугл-класі, окремий «кабінет» викладача чи студента.

E-therapy – укр. «консультації психіатрів через Інтернет», рос. «консультации психиатров посредством Интернет». Переклад здійснений за допомогою пояснювального засобу.

E-Science – укр. «електронна наука», рос. «электронная наука». Вплив, який зазнають різні науки в процесі розгортання інформаційної революції, у найбільш загальному вигляді відбивається неологізмом «*e-Science*». Його було створено для позначення сучасного, комп’ютерного етапу розвитку науки, якій притаманні такі риси, як всесвітній масштаб співробітництва вчених, обробка і використання такого обсягу досліджуваного матеріалу, який зовсім недавно неможливо було навіть уявити.

E-education – укр. «електронне навчання» або «дистанційне навчання через Інтернет», рос. «электронное обучение» або «дистанционное обучение посредством Интернет». У першому випадку був застосований буквальний переклад, у другому – пояснювальній засіб описового перекладу.

E-scam – укр. «електронне шахрайство», рос. «электронное

мошенництво.

Наступна група неологізмів вдячна своїм походженням слову «*digital*», яке подарувало життя багатьом семантичним неологізмам комп'ютерної сфери. І яке розкриває значення «пов'язаний із комп'ютерами, комп'ютеризований», а згодом «пов'язаний із комп'ютерною мережею Інтернет».

Digitalia – укр. «діджиталія» або «усе, пов'язане з комп'ютерами та цифровими технологіями», рос. «диджиталія» або «всё, что связано с компьютерами и цифровыми технологиями». Неологізм утворений шляхом суффіксації. У цьому випадку маємо два варіанти перекладу: перший – за допомогою транскрипції, другий – за допомогою пояснювального засобу. Перший варіант – для вживання, безпосередньо, у професійній сфері, другий – для вживання поза нею. Але ми віддаємо перевагу першому варіанту, як найбільш адекватному, з огляду на те, що, по-перше, цей термін є семантично наповненим, що робить переклади іншими засобами не повними і, по-друге, те, що слово «діджитал» є вже досить уживаним і для багатьох людей, поза професійною сферою, зрозумілим.

Digitalisation (digitalization) – укр. «комп'ютеризація», рос. «компьютеризация». Неологізм утворений суффіксацією і перекладений підставним засобом описового перекладу.

Digiteer – укр. «фахівець у сфері цифрових технологій», рос. «специалист в сфере цифровых технологий». Неологізм був утворений за допомогою суффіксу «-eer», аналогічно до існуючого в англійській мові «*engineer*». Перекладений пояснювальним способом.

Digitheaded – укр. «фахівець, занадто захоплений цифровими технологіями та Інтернет», рос. «специалист, слишком увлеченный цифровыми технологиями и Интернет». Неологізм утворений зрощенням і перекладається пояснювальним засобом. Але з огляду на те, що цей неологізм прийшов з комп'ютерного жаргону і є дещо розмовним, то у контексті буде перекладатися як «людина, “схиблена” на технологіях

Интернет», рос. «человек, “повернутый“ на технологиях Интернет».

Digitopia – укр. «нереальний світ майбутніх високорозвинених комп’ютерних технологій», рос. «нереальный мир будущих высокоразвитых компьютерных технологий». Цей неологізм утворений зрощенням усічених основ слів *digital* та *utopia*, злиття значень яких, робить його семантично «яскравим» та насиченим. Саме тому був обраний пояснювальний засіб перекладу, який, звичайно, неповністю, але розкриває значення неологізму. У випадку ж перекладу транскрипцією, по-перше, неологізм був би мало кому зрозумілий, а по-друге, втратив би своє метафоричне забарвлення, перетворившись на звичайний термін.

Digital video – укр. «цифрове відео», рос. «цифровое видео». Неологізм перекладений буквально.

Digital audio tape – укр. «цифровий програвач», рос. «цифровой проигрыватель». Неологізм перекладений буквально.

Digital videodisk – укр. «цифровий відеодиск», рос. «цифровой видеодиск». Неологізм перекладений буквально.

Digital terrorism – укр. «комп’ютерний тероризм», рос. «компьютерный терроризм». Неологізм перекладений буквально.

Digital cash – укр. «електронні гроші», рос. «электронные деньги». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Digital economy – укр. «електронна економіка», рос. «электронная экономика». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Digital mall – укр. «електронний магазин», рос. «электронный магазин». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Digital TV – укр. «комп’ютерне телебачення», рос. «компьютерное телевидение». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Digital divide – укр. «комп’ютерна нерівність», рос. «компьютерное неравенство». Неологізм виник для позначення прірви між багатими, комп’ютеризованими і бідними країнами і буде перекладатися засобом синонімічної заміни.

Born-digital – слід зазначити, що на сучасному етапі значна частина інформативної документації існує тільки в електронній формі, отже виникла необхідність позначення такої документації за допомогою неологізму, яким став *born-digital*. Неологізм буде перекладатися пояснювальним засобом: укр. «існуюче тільки у електронній формі», рос. «существующее только в электронной форме».

У сучасній мові знайшли розповсюдження численні словосполучення із лексемою «*virtual*». Яка в свою чергу стала майже повним синонімом «*cyber*», «*digital*», «*electronic*», але має безпосереднє відношення до Інтернет.

Virtual university – укр. «віртуальний університет», рос. «виртуальный университет». Неологізм перекладено буквально.

Virtual store – укр. «віртуальний магазин», рос. «виртуальный магазин». Неологізм перекладено буквально.

Virtual medicine – укр. «віртуальна медицина», рос. «виртуальная медицина». Неологізм перекладено буквально.

Virtual surgery – укр. «віртуальна хірургія», рос. «виртуальная хирургия». Неологізм перекладено буквально.

Virtual degree – укр. «віртуальний ступінь», рос. «виртуальная степень». Перекладено буквально. Віртуальний ступінь є частиною програми підготовки фахівців через Інтернет.

Virtual cash – укр. «електронна готівка», рос. «электронные наличные». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Wire – дієслово має декілька значень і буде перекладатися підставним засобом: укр. «комп'ютеризувати, оснащувати найсучаснішою технікою», «підключати до комп'ютерної мережі Інтернет», рос. «компьютиризировать, оснащать современной техникой, подключать к сети Интернет».

Wired – укр. «комп'ютеризований, оснащений найсучаснішою технікою, підключений до комп'ютерної мережі Інтернет», рос. «компьютиризированный, оснащенный современной техникой; подключенный к сети Интернет». Перекладається аналогічно до попереднього прикладу.

Unwired – укр. «некомп'ютеризований, неоснащений найсучаснішою технікою, непідключений до комп'ютерної мережі Інтернет; застарілий», рос. «некомпьютеризированный, неоснащенный современной техникой; неподключенный к сети Интернет; устаревший». Перекладається аналогічно до попереднього прикладу.

Wirehead – укр. «аматор комп'ютерної техніки», рос. «аматор компьютерной техники», при перекладі був застосований пояснювальний засіб.

Семантичний неологізм *web* (спочатку – *World Wide Web*) став одним із широко поширених синонімів для передачі поняття «Інтернет», а також центром численних інновацій.

Telewebber (утворений префіксацією та суффіксацією), *webber* (утворений суффіксацією) – укр. «користувач Інтернет», рос. «пользователь Интернет». Перекладено засобом синонімічної заміни.

Web-browser – укр. «веб-браузер», рос. «вэб-браузер». Неологізм перекладено транскрипцією.

Web-mail – укр. «електронна пошта», рос. «электронная почта». Неологізм перекладено засобом синонімічної заміни.

Webbology – укр. «веббологія», рос. «вэббология». Неологізм перекладено калькуванням.

Web-page – укр. «веб-сторінка», рос. «вэб-страница». Неологізм перекладено буквально.

Web-site – укр. «веб-сайт», рос. «вэб-сайт». Неологізм перекладено транскрипцією.

Web-surfer – укр. «користувач Інтернет», рос. «пользователь Интернет». Перекладений підставним засобом.

Webzine – укр. «електронний журнал», рос. «электронный журнал». Неологізм утворений зрощенням усічених основ слів *web* та *magazine* і перекладається підставним засобом.

Web scam – укр. «електронне шахрайство, афера», рос. «электронное

мошенничество, афёра». Неологізм перекладено засобом калькування.

Weblish – укр. «веблійська мова», рос. «вэблийский язык». Неологізм *weblish* утворений зрощенням усічених основ *web* та *English* і позначає специфічну англійську мову, притаманну інтернетівським матеріалам (із такими рисами, як орфографічні, пунктуаційні та граматичні помилки, нелітературний стиль). Неологізм перекладається описово.

Webucation – укр. «освіта через Інтернет», рос. «образование посредством Интернет». Неологізм утворений зрощенням слів *web* та *education* та перекладений пояснювальним засобом.

Web-doctors – укр. «веб-лікар» або «лікар, який надає послуги через Інтернет», рос. «вэб-врач» або «врач, предоставляющий услуги через Интернет». У першому випадку перекладу застосований буквальний переклад, у другому пояснювальний засіб.

Слово «*Internet*» та його скорочений варіант «*net*» також перетворилося на базу для цілої серії неологізмів, особливо фразеологічних.

Internet café – укр. «Інтернет-кафе», рос. «Интернет- кафе». Неологізм для позначення кафе, в яких окрім обслуговування, звичайного для кафе, відвідувач має змогу користуватись Інтернет. Неологізм перекладений буквально.

Internet year – укр. «інтернетівський рік; інтернет рік», рос. «интернетовский год; интернет год». Поняття «інтернетівський рік» виникло за аналогією до поняття «собачий рік» – один собачий рік прирівнюється до семи людських років, а один «інтернетівській рік» дорівнює трьом місяцям. Неологізм є семантичним і був перекладений буквально.

Internet serial killer – укр. «інтернетівський серійний убивця», рос. «интернетовский серийный убийца». Поняття виникло у червні 2000 року, коли був заарештований маніяк, що використовував Інтернет для знайомства з жінками, яких він убивав. Неологізм перекладений буквально.

Net time – укр. «інтернетівський час, інтернет час», рос. «интернетовское время; интернет время». Цей семантичний неологізм було

перекладено буквально.

Intranet – укр. «інтранет; комп'ютерна мережа, що з'єднує ЕОМ певної фірми», «локальна сітка», рос. «интранет; компьютерная сеть, соединяющая ЕОМ конкретной фирмы», «локальная сеть». Неологізм був утворений зрощенням та перекладений транслітерацією та пояснювальним засобом. У випадку вживання цього неологізму у професійній сфері, він буде перекладений транслітерацією; і, навпаки, у непрофесійній сфері слід застосувати пояснювальний переклад.

Extranet – укр. «екстранет; комп'ютерна мережа, що з'єднує певну фірму з клієнтами, постачальниками», рос. «экстранет; компьютерная сеть, соединяющая конкретную фирму с клиентами и поставщиками». У такому випадку ситуація повністю аналогічна до попередньої.

Evernet – укр. «еванет», рос. «эванет», неологізм виник для позначення техніки майбутнього, яка дасть можливість постійного і надійного зв'язку з Інтернет шляхом використання простих приладів, у тому числі побутових. Неологізм був утворений словоскладанням та перекладений транскрипцією. При перекладі був обраний засіб транскрипції з огляду на те, що користуватись еванетом зможе кожен, тож і поняття буде знайоме кожному, а отже не потребуватиме пояснення.

Outernet – укр. «доінтернетівські засоби інформації», рос. «доинтернетовские средства информации», мається на увазі преса, література, телебачення. У цьому прикладі був застосований пояснювальний переклад. Неологізм утворений засобом словоскладання.

Net-fever – цей неологізм виник для позначення стану психологічної залежності людини від Інтернет і перекладатиметься підставним засобом: укр. «Інтернет-лихоманка», рос. «Интернет-горячка».

Netserfing – укр. «працювати, займатися пошуком в Інтернет», рос. «работать, заниматься поиском в Интернет». Неологізм утворений словоскладанням та перекладений пояснювальним засобом.

Netsploitation – укр. «використання Інтернет», рос. «использование

Интернет». Неологізм утворений зрощенням слів *net* та *exploitation* і перекладений пояснювальним засобом.

Netspeak – неологізм виник для позначення специфічної англійської мови, як окремого виду мовлення, проміжного між усним та письмовим – мови спілкування через Інтернет. Неологізм утворений словоскладанням і перекладатиметься описово: укр. «Інтернет-мова», рос. «Интернет-язык».

Цілий ряд експресивно забарвлених слів і словосполучень, що проводять аналогію між Інтернет і швидкісною шосейною дорогою. Наступні неологізми є повними синонімами і будуть перекладатися декількома способами: 1) підставним: укр. «швидканий Інтернет», рос. «скоростной Интернет»; 2) калькуванням: укр. «інформаційне шосе, інфо-шосе, інфо-магістраль», рос. «информационное шоссе, инфо-шоссе, инфо-магистраль».

I-Bahn, *e-way*, *e-Bahn* – неологізми утворені аббревіацією від слів «*electronic*» - «*E*» та «*Internet* – «*I*» та семантичною зміною.

Info-bahn, *info-highway* – неологізми утворені зрощенням та семантичною зміною.

Information superhighway, *electronic highway* – неологізми є семантичними.

Наступні групи неологізмів також є синонімами, які перекладаються пояснювальним засобом описового перекладу.

Chip-head (словоскладання), *computer junkie* (семантична зміна), *data-junkie* (словоскладання), *gearn-head* (словоскладання), *technofreak* (зрощення), *techphile* (зрощення), *tekku*, *telephile* (зрощення), *cyberaddict* (префіксація), *cyberhead* (префіксація), *cyberbuff* (префіксація), *cyberjunkie* (префіксація) – укр. «великий аматор комп'ютерної техніки, Інтернет, людина, “схиблена” на сучасній техніці», рос. «большой аматор компьютерной техники, Интернет; человек, чрезвычайно увлеченный современной техникой».

Cyberguru (префіксація), *cybernerd* (префіксація), *computer nerd* (семантична зміна), *geek*, *supernerd* (префіксація), *techguru* (зрощення),

technogeek (зрощення), *technoguru* (зрощення), *technopundit* (зрощення), *technonerd* (зрощення), *technosavant* (зрощення), *ubernerd* (зрощення) – всі ці синонімічні неологізми використовуються для позначення поняття укр. «фахівець у галузі сучасної техніки», рос. «специалист в области компьютерной техники».

Наступний синонімічний ряд неологізмів перекладатиметься пояснювальним засобом описового перекладу. На перший погляд пояснювальний переклад не виправданий та задовгий, а значення те саме як у двох попередніх груп, але це не так. Розглянуті три синонімічні групи, насправді, близькі за значенням, але мають суттєві значеннєві відтінки, які не можна опускати при письмовому перекладу, але які можуть бути опущені при усному перекладі у реальній ситуації.

Computer hip (семантична зміна), *cybersavvy* (афіксація), *computerate* (афіксація), *computenent* (афіксація), *computer-savvy* (словоскладання), *it-savvy* (абревіація), *technoliterate*, *techsavvy* (зрощення) – укр. «людина, що добре знає комп'ютерну техніку, що вміє працювати з нею», рос. «человек, хорошо знающий компьютерную технику, умеющий с ней обращаться».

Cyber-citizen, *netsurfer* (зрощення та семантична зміна), *cyber-surfer*, *e-surfer* (абревіація та семантична зміна), *netizen* (зрощення), *nethead* (зрощення), *netter* (афіксація), *internaut* – укр. «активний користувач Інтернет», рос. «активный пользователь Интернет; продвинутый пользователь Интернет». Цей семантичний ряд неологізмів було перекладено засобом синонімічної заміни.

Такі приклади, число яких можна помножити, свідчать, що в зв'язку з «інтернетизацією» широкого розповсюдження набуває явище «поліномінації», тобто коли одне поняття (актуальне в умовах інфореволюції), одна річ (важлива в цих умовах) одержує декілька, нерідко значну кількість найменувань.

E-mail – укр. «і-мейл, електрона пошта», рос. «и-мейл, электронная почта». Неологізм утворений за допомогою абревіації перекладається

транскрипцією або калькуванням, обидва варіанти перекладу широко вживані.

Voice mail – укр. «голосова пошта», рос. «голосовая почта». Цей семантичний неологізм перекладений бквально.

Задяки розвитку електроних засобів обміну інформації виникає особливий тип неологізмів – ретроніми, під якими розуміють нові позначення уже відомих предметів у зв'язку з появою нових різновидів таких предметів і необхідністю тим самим більш чіткого розмежування старого і нового поняття.

Hard mail – укр. «пошта, паперова пошта», рос. «почта, бумажная почта». Неологізм перекладено буквально.

Face mail – цей неологізм виник для введення поняття реального спілкування людини з людиною, тобто «віч-на-віч», тож перекладатися воно буде підставним засобом описового перекладу: укр. «спілкування віч-на-віч, «живе спілкування», рос. «общение с глазу на глаз, «живое» общение.

Hard fax – укр. «факс, звичайний факс», рос. «факс, обычный факс». Переклад аналогічний до попереднього.

Real time – укр. «реальний, некібернетичний час», рос. «реальное, некибернетическое время». Це словосполучення у першому випадку було перекладено буквально, у другому – підставним засобом.

Наступна група ретронімів буде перекладатися аналогічно до попереднього неологізму, залежно від ситуації, буквально або підставним засобом.

Real reality – укр. «справжня, невіртуальна реальність», рос. «настоящая, неvirtуальная реальность». Це словосполучення виникло для відмежування «віртуальної реальності» (*virtual reality*) від «справжньої реальності».

Meatspace – неологізм був утворений словоскладанням і перекладається таким чином: укр. «реальний, невіртуальний простір», рос. «реальное, неvirtуальное пространство».

Face-to-face sales – розвиток електронної торгівлі (*e-commerce, e-sales*) спричинив необхідність створення нового словосполучення, яке буде перекладатися як укр. «торгівля, безпосередня торгівля», рос. «торговля, непосредственная торговля».

Stores-with-doors – словосполучення використовується для позначення звичайних, а не «віртуальних» крамниць, отже переклад звучатиме як укр. «крамниця, невіртуальна крамниця», рос. «магазин, неvirtуальный магазин». Використовується описовий переклад.

Offline company – укр. «невіртуальне підприємство», рос. «неvirtуальное предприятие». Переклад здійснено пояснювальним засобом.

P-book – розповсюдження «електронних книг» (*e-books*), як зазначають лінгвісти, зробили слово *book* недостатнім для розуміння, тому з'явилося нове, уточнююче слово *p-book* (*paper-book*) для позначення «паперових» книг. Неологізм був утворений абрєвіацією і перекладатиметься як укр. «книга, паперова (друкована) книга», рос. «книга, книга напечатаная на бумаге». У випадку з другим варіантом російського перекладу був використаний пояснювальний переклад.

Широкомасштабне впровадження інформаційної техніки, комп'ютерна грамотність значної частини населення англословних країн обумовлює майже тотальне перетворення термінів і професіоналізмів цієї сфери в одиниці загальномовного вживання або в одиниці біфункціональні: вони одночасно виступають і як слова загальнолітературної мови, і як терміни в спеціальних текстах. Заслуговують на увагу лексико-фразеологічні інновації, що співвідносяться з інформаційною революцією, особливо з Інтернет і відбивають впровадження комп'ютерної, телекомунікаційної техніки у різні сфери матеріального і духовного життя, а також пов'язані з цим упровадженням нові поняття, процеси, явища. Інновації свідчать як про численні блага і вигоди, створювані комп'ютеризацією, так і про виникнення нових проблем, негативних наслідків і побічних ефектів.

Informavore – саме в умовах широкого використання Інтернету почали

оперувати такими поняттям, яке перекладається як укр. «інформоїдна істота», рос. «информоидное существо», характеризуючи сучасну людину (порівн. *herbivore* – «травоїдний», *carnivore* – «м'ясоїдний») і підкреслюючи, що люди – це вид, який живе шляхом переробки та передачі інформації. Форма цього неологізму була утворена за аналогією з уже наявними у мові за допомогою додавання до них продуктивних афіксів.

Більш того, світ фахівців та аматорів Інтернету – це особливий світ. Антропологи вважають, що «техі» (*techies*), як іменують таких фахівців та аматорів, – це специфічне плем'я людей зі своєю власною мовою (*Java, C++*), з «меккою» (*Bay Area*) і зі специфічним засобом комунікації (*digital*). Останнім часом до таких рис додається особлива форма одягу (*geek chic*).

Geek chic – укр. «гік шик», рос. «гик шик». Неологізм такого типу був перекладений транскрипцією, як найбільш адекватним засобом, а також із урахуванням особливості слова, яке ймовірноше буде вживатись у професійній сфері й не потребуватиме пояснення.

Sislicon-chip capitalism – нове словосполучення вживається для характеристики капіталізму в умовах інформаційної революції та буде перекладатися підставним засобом укр. «кібернетичний капіталізм», рос. «кибернетический капитализм».

Telecommuter, teleworker, cyberworker - мільйони службовців більшу частину робочого часу проводять не в своїх установах, а вдома за комп'ютером, вони перетворилися на укр. «телеслужбовців», рос. «телеслужащий» (*telecommuter, teleworker*), укр. «кіберслужбовців», рос. «киберслужащий». Неологізми утворені зрощенням та перекладені калькуванням.

Teleworkerholics – укр. «телетрудоголіки», рос. «телетрудоголики». Утворений та перекладений аналогічно до попередніх.

Teleworkerholics syndrome – укр. «синдром телетрудоголіка», рос. «синдром телетрудоголика». Словосполучення виникло для позначення стану властивого телеслужбовцям прагнення переробляти, бути

трудоголиками. Утворений та перекладений аналогічно до попередніх.

Road warriors – укр. «дорожні воїни», рос. «дорожные воины». Це нове словосполучення використовується для позначення працівників, які, завдяки сучасній техніці, працюють під час подорожей, у літаках, кораблях, готелях. Семантичний неологізм було перекладено буквально.

Technology butler – укр. «технодворецький», рос. «технодворецкий». Неологізм було утворено за допомогою надання вже існуючим у мові словам нового значення та було перекладено калькуванням.

Compcierge – укр. «комп'ютерний консьєрж», рос. «компьютерный консьєрж». Неологізм було утворено зрощенням і перекладено описовим перекладом. Цей неологізм, як і попередній, в англійській мові використовується для позначення людини у готелі, обов'язками якої є допомога у роботі з комп'ютерною технікою.

Наступна група неологізмів буде перекладатися за допомогою описового перекладу, пояснювального засобу. Не дивлячись на те, що пояснювальний засіб робить переклад дещо задовгим, він є єдиним адекватним у цьому випадку. При застосуванні інших засобів перекладу, семантична втрата буде неминуча.

Office hoteling – укр. «різке скорочення площ, що займаються під офіси, кабінети», рос. «резкое сокращение площадей под офисы».

Hot-desking – укр. «практика користування одним робочим місцем кількома працівниками відповідно до графіка», рос. «практика использования одного рабочего места несколькими служащими согласно графику».

Serviced office – укр. «офіс із сучасним устаткуванням, що здається в оренду на будь-який час», рос. «офис с современным оборудованием, который сдаётся в аренду на любое время».

Office-free – укр. «працюючий удома, а не в офісі», рос. «служащий, работающий дома».

Open-collar worker – укр. «людина, що працює вдома, а не в офісі», рос. «служащий, работающий дома».

Flexecutive – укр. «керівник ділового підприємства, що працює за вільним графіком», рос. «руководитель, работающий по свободному графику».

Flex place – укр. «надання службовцю можливості працювати або в офісі, або вдома», рос. «предоставление служащему возможности работать или в офисе, или дома». (словосполучення створене за аналогією до неологізму попередніх років *flex-time* «гнучкий графік роботи»).

Technostrike – укр. «технострайк», рос. «технострайк», що означає використання сучасних засобів телекомунікації (електронної пошти, факсів, Інтернет) як тиску на роботодавців. Неологізм було перекладено транскрипцією, але у випадку потреби або непорозуміння перекладач може застосувати пояснювальний переклад. У цьому прикладі ми не даємо варіант розгорнутого перекладу, з огляду на те, що поняття «страйк» є досить розповсюдженим та зрозумілим, а афікс «кібер» також у багатьох людей асоціюється з цифровою технікою.

Enterprenerd, ontrepreneur – укр. «кіберпідприємець», рос. «киберпредприниматель», тобто люди, які займаються підприємницькою діяльністю тільки за допомогою комп'ютерної техніки (через Інтернет). Неологізми було утворено по аналогії з вже наявим в англійській мові словом *entrepreneur* та перекладено описово.

Frictionless capitalism, friction-free capitalism – укр. «капіталізмом без тертя», рос. «капитализм без трений», тобто при такому капіталізмі буде працювати економічна система, в якій буде скасовано багато посередницьких організацій, що стоять між виробниками товарів і послуг і споживачами. Семантичний неологізм перекладено буквально.

Netco, online company, dot-com, dot-net, Internet firm – укр. «Інтернет компанія; компанія, фірма, що здійснює свою комерційну діяльність тільки через Інтернет», рос. «Интернет компания; компания, фирма, которая осуществляет свою деятельность через Интернет». Маємо два варіанти перекладу цього синонімічного ряду неологізмів, обидва здійснені описовим

перекладом, але перший варіант – підставним засобом, а другий – пояснювальним.

Chief content officer – за аналогією до словосполучення *chief executive officer*, яке позначає керівника корпорації, фірми, створюється ціла низка нових словосполучень для позначення адміністраторів, які відповідають за новий напрям, частину роботи корпорації, особливо пов'язаний з Інтернет. До таких неологізмів належать саме цей та наступні два неологізми і вони будуть перекладатися засобом описового перекладу. Одже у цьому випадку ми матимемо такий переклад: укр. «адміністратор, менеджер, відповідальний за ефективність функціонування веб-сайта корпорації», рос. «администратор, менеджер, ответственный за эффективность функционирования веб-сайта корпорации».

Chief hacking officer – укр. «менеджер, відповідальний за системи та програми захисту корпорації від нападів гакерів», рос. «менеджер, ответственный за системы и программы защиты корпорации от нападений хакеров».

Chief knowledge officer – укр. «менеджер, директор корпорації, відповідальний за створення та функціонування інформаційної системи», рос. «менеджер, директор корпорации, ответственный за создание и функционирование информационной системы».

Get-rich-click – укр. «розбагатіти через Інтернет», рос. «разбагатеть через Интернет». Перекладено пояснювальним засобом.

Millionerd – укр. «людина, що розбагатіла через Інтернет», рос. «человек, разбогатевший через Интернет». Неологізм за аналогією до вже існуючого у мові *millionaire* та було перекладено описово.

Sneaker millionaire – укр. «людина, що розбагатіла через Інтернет», рос. «человек, разбогатевший через Интернет». Неологізм було перекладено пояснювальним способом.

Mobile e-business – укр. «електронний мобільний бізнес», рос. «электронный мобильный бизнес». Наприкінці 90-х років ХХ століття

почалася ера з'єднання Інтернет із «бездротовим» зв'язком, особливо з мобільними телефонами і народилося поняття *mobile e-business*, тобто можливості проведення ділових операцій, торгівлі через Інтернет за допомогою мобільних телефонів.

Database marketing – укр. «комп'ютеризована система маркетингу і реклами товарів і послуг», рос. «компьютеризованная система маркетинга и рекламы товаров и услуг». Неологізм перекладений описово.

Telemarketing – укр. «торгівля через електронну мережу», рос. «торговля через электронную сеть». Неологізм перекладений пояснювальним засобом.

Виникають диференціювальні назви – позначення типів та різновидів електронної торгівлі. Такі новоутворення являють собою специфічний тип аббревіатур з використанням цифри «2» завдяки її омофонічності з прийменником «to». Неологізми такого типу будуть перекладатися пояснювальним засобом описового перекладу.

B2B (business to business) – укр. «ділові відносини між підприємствами», рос. «деловые отношения между предприятиями». Застосовуємо описовий переклад.

B2C (business to consumer) – укр. «ділові відносини між підприємством та споживачем», рос. «деловые отношения между предприятием и потребителем».

B2B2C (business to business to consumer) – укр. «ділові відносини між підприємством та споживачем через посередника», рос. «деловые отношения между предприятием и потребителем через посредника». Перекладаємо за аналогією до попередньої лексичної одиниці.

C2C (consumer to consumer) – укр. «ділові відносини між споживачами», рос. «деловые отношения между потребителями». Перекладаємо описово.

C2B2C (consumer to business to consumer) – укр. «ділові відносини між споживачами через підприємство-посередника», рос. «деловые отношения

между потребителями через предприятие-посредник». Застосовуємо засіб описового перекладу.

B2E (business to employee) – укр. «ділові відносини між підприємством та службовцем», рос. «деловые отношения между предприятием и служащим».

P2P (producer to producer) – укр. «ділові відносини між виробниками», рос. «деловые отношения между производителями».

P2P (person to person) – укр. «ділові відносини між двома особами», рос. «деловые отношения между двумя людьми».

Handicapitalism – неологізм виник для позначення різновиду Інтернетівського бізнесу, який набуває останнім часом великого масштабу, а саме продажу товарів та послуг інвалідам, фізично неповноцінним людям. Неологізм утворений зрощенням слів *handicap* та *capitalism* та перекладатиметься пояснювальним засобом: укр. «продаж товарів та послуг інвалідам, фізично неповноцінним людям через Інтернет», рос. «продажа товаров и услуг инвалидам, физически неполноценным людям посредством Интернет».

Beenz, flooz, e-gold, idollars – укр. «віртуальні гроші», рос. «виртуальные деньги». Синонімічний ряд неологізмів перекладається описовим перекладом.

Clicks and bricks, clicks and mortar – укр. «підприємства, застосовуючи поряд з традиційними формами, електроні форми торгівлі», рос. «предприятия, применяющие наряду с традиционными формами, электронные формы торговли». Неологізми перекладені пояснювальним засобом.

Tri-channel firm – укр. «триканальна фірма, фірма, що застосовує три канали продажу: через звичайні крамниці, «каталоговий продаж» та продаж через Інтернет», рос. «трёхканальная фирма, фирма, которая использует три канала для продажи: через обычные магазины, «каталоговая продажа» и продажа через Интернет». Цей неологізм може бути перекладений двома

способами: перший – буквальний – для вживання у професійній сфері, другий – пояснювальний – для вживання поза нею.

Technodemocracy, teledemocracy, electronic democracy, cyberdemocracy – укр. «електрона демократія», рос. «электронная демократия». Зараз більшість аналітиків вважають, що наближається ера «електронної демократії», «кібердемократії», вона позначає нові форми здійснення влади народу в умовах впровадження інформаційної технології. Пересічні громадяни, наприклад, мають можливість брати участь у роботі законодавчих і виконавчих органів влади, надсилати електронною поштою листа з пропозиціями, критичними зауваженнями державним і політичним діячам. Неологізми були перекладені одним із можливих варіантів, на особистий вибір перекладача, бо у цьому випадку, завдяки поліномінації, всі ці неологізми могли б бути перекладені і як кібердемократія, технодемократія, теледемократія, тому що усі члені цього синонімічного ряду є семантично рівноцінними.

Virtual medicine, cybermedicine, telemedecine – укр. «віртуальна медицина» (буквальний переклад), «кібермедицини» (калькування), «телемедицини» (калькування), рос. «виртуальная медицина», «кибермедицина», «телемедицина». Поняття включає у себе можливості, за допомогою сучасної техніки, діагностики хвороб і навіть лікування пацієнтів на відстані. Ситуація з перекладними варіантами аналогічна до попередньої.

Telecanvassing (утворений префіксацією), *e-campaigning* (утворений аббревіацією) – укр. «політична агітація через Інтернет», рос. «политическая агитация через Интернет». Неологізми перекладені описово.

Teleconvention – укр. «з'їзд політичних партій на відстані», рос. «политических партий на расстоянии». Неологізм перекладений пояснювальним засобом.

Teledelagate – укр. «теледелегати», рос. «теледелегаты». Теледелегати, на відміну від делегатів, можуть, під час з'їздів партій «на відстані», сидячи вдома, голосувати за допомогою комп'ютера і телефону. Неологізм

перекладений засобом транскрибування.

Teleconsulting – укр. «телеконсультація», рос. «телеконсультация». Неологізм утворений префіксацією та перекладений засобом калькуванням.

I-biology – укр. «інформаційна біологія», рос. «информационная биология». Застосування сучасної інформаційної техніки у різноманітних науках створює, як відомо, великі можливості для цих наук, а в багатьох випадках йдеться навіть про виникнення нових наук, наприклад, таких як «інформаційна біологія». Неологізм перекладений буквально з огляду на те, що *I* – це абривіатурна форма від *informational*.

Technomedia – укр. «техномедіа», рос. «техномедия». Під «техномедіа» розуміють засоби масової інформації, безпосередньо пов'язані із сучасною технікою – спеціальні періодичні видання, програми радіо і телебачення. Неологізм перекладений калькуванням.

New-media – укр. «нові медіа», рос. «новые медиа». Під новими медіа розуміють радіо, телепередачі, газети, журнали, які надходять до власників персональних комп'ютерів через Інтернет. Неологізм перекладений буквально.

Datacasting – неологізм утворився завдяки зрощенню слів *data* та *broadcasting* і перекладатиметься пояснювальним засобом описового перекладу: укр. «передача будь-якої інформації через цифрові мережі», рос. «передача какой-либо информации посредством цифровой сети».

Interactive TV, interactive broadcasting, two-way television – укр. «інтерактивне телебачення», рос. «интерактивное телевидение». Неологізм перекладений буквально.

Pay-per-view, video-on demand – укр. «система послуг, що дає глядачам можливість замовляти телепрограми, відеофільми, через Інтернет», рос. «система услуг, дающая возможность зрителям заказывать телепрограммы, видеофильмы через Интернет». Неологізми перекладені описово.

Interactive multimedia – укр. «інтерактивні мультимедіа», рос. «интерактивные мультимедиа». Останнім часом йдеться вже не тільки про

інтерактивне телебачення, а про інтерактивні мультимедіа, про з'єднання з комп'ютерною технікою інших медіа. Подібне поєднання буде позначати надання власникам таких мультимедіа найрізноманітнішого асортименту послуг. Неологізм перекладений буквально.

Keyboard revolution – укр. «клавіатурна революція», рос. «клавиатурная революция». Цей неологізм переважно вживається стосовно шкіл та шкільної освіти. Неологізм перекладений буквально.

Multimedia university – укр. «мультимедійний університет, університет, обладнаний засобами комп'ютерної і телекомунікаційної техніки», рос. «мультимедийный университет, университет, оснащенный средствами компьютерной и телекоммуникационной техники». У першому випадку перекладу застосований буквальний переклад, у другому – описовий.

Televersities – укр. «телеуніверситет», рос. «телеуниверситет». Неологізм утворений зрощенням та перекладений калькуванням.

Наступна група неологізмів утворена за допомогою префіксу «*tele*» та перекладена калькуванням.

Telecourse – укр. «телекурс», рос. «телекурс».

Telelearning, teleschooling, teleeducation – укр. «теленавчання, дистанційне навчання через Інтернет», рос. «телеобучение, дистанционное обучение через Интернет». У другому випадку застосований описовий переклад.

Teleseminar – укр. «телесемінар», рос. «телесеминар».

Multitasking – укр. «виконання водночас кількох складних завдань», рос. «одновременное выполнение нескольких сложных задач». Неологізм перекладений описово.

Ooffice-in-a-car, networked car - укр. «автомобіль-офіс, комп'ютеризована система якого, з'єднана з Інтернет», рос. «автомобиль-офис, компьютеризованная система которого, подключена к Интернет».

Перелік вигод і благ, створених інформаційною революцією, впровадженням Інтернету, можна продовжити, однак необхідно зупинитися і

на деяких її негативних наслідках і побічних ефектах, відображених у інноваціях.

Computer gap – укр. «комп'ютерна прірва», рос. «компьютерная пропасть». Цей неологізм використовується для позначення значної розбіжності в економічному стані людей, що володіють сучасною технікою, і тих, хто її не має. Неологізм перекладений буквально.

Inflood, infoglut – укр. «перенасиченість інформацією», рос. «перенасыщенность информацией». Неологізми перекладені описово.

Infostress, information anxiety – укр. «інформаційний стрес», рос. «информационный стресс», тобто нездатність пересічної людини «переварити» обсяг інформації запропонований комп'ютерними мережами. Неологізми перекладені буквально.

Tehnostress – укр. «технострес», рос. «техностресс». Такий вид стресу спричиняє тривала робота із сучасною технікою. Неологізм перекладений засобом калькуванням.

Computer sickness – укр. «комп'ютерна хвороба», рос. «компьютерная болезнь». Неологізм перекладений буквально.

High-tech fatigue – укр. «втома від складної сучасної техніки», рос. «переутомление от сложной современной техники». Неологізм перекладений описово.

Mundimedia – неологізм широко поширився останнім часом, і вводить поняття нескладної, не суперсучасної техніки і протипоставляється неологізму попередніх років *multimedia*, за зразком якого він створений. Перекладатиметься він пояснювальним способом: укр. «нескладна техніка», рос. «несложная техника».

Creeping featurism – неологізм відбиває негативне ставлення до прагнення фірм постійно ускладнювати сучасну техніку шляхом додавання все нових компонентів, аксесуарів, які далеко не завжди є функціонально необхідними (*bells and whistles*). Неологізм перекладатиметься пояснювальним засобом: укр. «прагнення до постійного ускладнення техніки»,

рос. «стремление к постоянному усовершенствованию техники».

Bells and whistles – укр. «функціонально необов'язкові компоненти, аксесуари, ускладнюючі сучасну техніку», рос. «функционально необязательные компоненты, аксесуари, усложняющие современную технику». Цей семантичний неологізм перекладатиметься засобом експлікації, тобто описово.

Downgrade – неологізм виник як протидія попередньому відомому неологізму *upgrade* і перекладатиметься знову таки пояснювальним способом: укр. «заміна сучасних версій програмного забезпечення попередніми, не такими складними», рос. «замена современных версий программного обеспечения предыдущими, не такими сложными».

Retroware – укр. «застаріле, просте програмне забезпечення», рос. «устарелое, простое программное обеспечение». Значення неологізму експлікується.

Technostalgia – неологізм утворений зрощенням і перекладатиметься пояснювальним засобом: укр. «ностальгія за простою, більш якісною технікою», рос. «ностальгия по простой, более качественной технике».

Retrotechnology – укр. «ретротехнологія», рос. «ретротехнологія». Неологізм перекладений калькуванням.

Yestertech – укр. «ретротехнологія», рос. «ретротехнологія». Неологізм утворений зрощенням і перекладений підставним засобом описового перекладу.

Technoutopianism – укр. «світле майбутнє кібернетичного суспільства», рос. «светлое будущее кибернетического общества». Неологізм утворений зрощенням і перекладений засобом описового перекладу.

Technorealism – укр. «технореалізм», рос. «технореализм». У останні роки набуває особливої популярності технореалізм. Його прихильники виступають проти надмірного захоплення сучасною технікою, особливо проти невтримної реклами глобальної мережі Інтернет. Неологізм перекладений калькуванням.

Technorealists – укр. «технореаліст», рос. «технореалист». Неологізм перекладений калькуванням.

Hacktivism – укр. «вторгнення в чужі комп'ютери для пропаганди певного руху або вчення, для політичних нападок на певну особу або організацію», рос. «проникновение в чужие компьютеры с целью пропаганды определенного учения или движения, политических нападок на определенную особу или организацию». Неологізм перекладений засобом експлікації.

Electronic money laundering – укр. «електронне відмивання грошей», рос. «электронное отмывание денег». Неологізм перекладений буквально.

Nintendo epilepsy, Nintendo thumb – новотворення, пов'язані з негативним впливом комп'ютерних ігор, які перекладатимуться підставним засобом: укр. «Ніндендо лихованка», рос. «Ниндендо горячка».

V-chip – укр. «телевізійний пристрій для фільтрації неформатних програм», рос. «телевизионное устройство для фильтрации неформатных программ». Цей пристрій використовується для захисту дітей від небажаної інформації. Неологізм перекладений пояснювальним засобом.

Mommy hacker – укр. «мама-хакер», рос. «мама-хакер». Неологізм вживається для позначення програми, яка дає змогу простежувати, котролювати дії людини, а саме дитини, в мережі Інтернет. Вона була створена для мам, які стурбовані питанням з ким та про що спілкується їх дитина в Інтернет.

Spam – укр. «інформаційне сміття», рос. «информационный мусор». Через Інтернет йде потік нікому не потрібної інформації, особливо рекламного характеру. З цим явищем пов'язане, наприклад, широке поширення семантичного неологізму *spam*, запозиченого з жаргону фахівців комп'ютерної техніки, для позначення такої інформації (у літературній мові слово *spam* має значення «ковбасний фарш»). Неологізм перекладений засобом описового перекладу.

Anti-spam filter – укр. «програма, яка фільтрує інформаційне сміття, що

надходить електронною поштою», рос. «программа, отфильтровывающая информационный мусор, который приходит по электронной почте». Неологізм перекладений засобом експлікації.

Junk e-mail – укр. «сміттєва електронна пошта», рос. «электронный почтовый мусор». Неологізм перекладений буквально.

Identity theft – укр. «викрадення імені», рос. «похищение имени». Перекладено буквально. Цей вид комп'ютерних злочинів стає досить поширеним. Шахраям досить легко знати прізвище і номер картки соціального страхування будь-якої людини, щоб шляхом маніпуляцій через Інтернет одержувати від її імені кредити.

Висновки до розділу 2

Широкомасштабне впровадження інформаційної техніки, комп'ютерна грамотність значної частини населення англomовних країн обумовлює майже тотальне перетворення термінів і професіоналізмів цієї сфери в одиниці загальнономовного вживання або в одиниці біфункціональні: вони одночасно виступають і як слова загальнолітературної мови, і як терміни в спеціальних текстах. Заслужують на увагу лексико-фразеологічні інновації, що співвідносяться з інформаційною революцією, особливо з Інтернет і відбивають впровадження комп'ютерної, телекомунікаційної техніки у різні сфери матеріального і духовного життя, а також пов'язані з цим упровадженням нові поняття, процеси, явища. Інновації свідчать як про численні блага і вигоди, створювані комп'ютеризацією, так і про виникнення нових проблем, негативних наслідків і побічних ефектів.

Особливістю неологізмів є те, що вони досить пізно фіксуються, або взагалі не фіксуються словниками. У перекладацькій практиці, в тих численних випадках, коли відсутній еквівалент перекладу, при передачі неологізмів з англійської мови на українську використовується ряд прийомів:

транслітерація; транскрибування; калькування; описовий переклад, або експлікація; пряме включення.

Транслітерація – механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності, тобто передача однієї писемності літерами іншої.

Транскрибування – механічна передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при головній ролі звукової точності, тобто передача однієї писемності літерами іншої, але з врахуванням фонетичного звучання слова.

Калькування – копіювання іншомовного слова за допомогою свого, незапозиченого матеріалу, або поморфемний переклад іншомовного слова, відтворення не звукового, а комбінаторного складу слова або словосполучення, коли складові частини слова (морфемі) чи фрази (лексемі) перекладаються відповідними елементами мови.

Описовий переклад, або експлікація – прийом перекладу, який полягає в описі засобами іншої мови певного поняття.

Останнім часом досить розповсюдженим і популярним став прийом прямого включення, котрий представляє собою використання оригінального написання англійського слова в іншомовному тексті. Використання способу прямого включення може бути виправдано в тих випадках, коли неологізм неможливо передати жодним з розглянутих способів перекладу у зв'язку зі специфічністю його звучання або написання.

Основними критеріями, які повинні бути прийняті до уваги перекладачем при пошуку відповідності англійського неологізму в українській мові, є стислість і однозначність тлумачення, тому запропонований перекладачем варіант повинен бути в першу чергу зрозумілим.

Ми дійшли висновку, що при перекладі неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності людини з англійської мови на

українську найчастіше використовується такий прийом як описовий переклад. У нашій роботі з 200 проаналізованих неологізмів 150 перекладаються описовим способом, що складає 75% від загальної кількості, 25% припадає на інші види перекладу. Перспективами подальшого дослідження вбачаємо дослідження ступеня повноти відтворення семантичних та структурних особливостей англомовних неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності людини у перекладі з англійської мови на українську.

Стикаючись з неологізмами у мові засобів масової інформації, перекладачеві необхідно вирішити два завдання: зрозуміти, яке значення несе той чи інший неологізм і вибрати адекватний варіант передачі його мовою перекладу. В наш час із першим завданням перекладачеві можуть допомогти Інтернет-сайти, які створені носіями мови і мають дефініції багатьох неологізмів. Для вирішення другого завдання перекладач може звернутися до друкованих та онлайн-словників, але в більшості ситуацій доводиться звертатися також до власного перекладацького досвіду.

Процес перекладу неологізмів з англійської мови на українську відбувається у два етапи: з'ясування значення та способу творення неологізму; його переклад засобами української мови. Для цього застосовують такі способи перекладу: транскрибування і транслітерація, калькування, описовий переклад або комбінації цих прийомів.

Існують додаткові види передачі неологізмів для більш досконалого перекладу. Це – прийом прямого включення. Основними ж критеріями, які повинні бути прийняті до уваги перекладачем при пошуку відповідності англійському чи німецькому неологізму в українській мові, є стислість і однозначність тлумачення. Запропонований перекладачем варіант повинен бути зрозумілий для читача.

Існуючі методики перекладу англомовних неологізмів досить універсальні і досконалі. Однак при перекладі нових образно-символічних словотворів, ще не включених до словників, необхідним є глибоко творчий,

міждисциплінарний підхід до вибору методу перекладу, який найкращим чином дозволить трансформувати іноземний словотвір в абсолютно зрозумілий для читача.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проаналізувавши прочитану літературу, можна стверджувати, що неологізми є мовними елементами, які у результаті міжнародних комунікацій виникають у будь-якій мові. Ці новотвори рідко можна знайти у словниках, оскільки вони швидко виникають у мові й швидко зникають з неї, або стають загальноновживаними словами.

Науковці зазначають, що чим частіше повторюється виразний термін або фраза, тим менш ефективними він буде. Тобто, коли слово починає активно вживатися, воно втрачає ознаку новизни, поступово входить в лексичну систему мови та стає загальноновживаним. Часом неологізми змінюють попередні назви предметів та явищ новими номінаціями через тенденції до мовної економії, надання предметам нових ознак, точнішого найменування.

Неологізми як української, так й англійської мови утворюються за прикладами вже існуючих у мовній системі слів. Тобто методами конверсії, словоскладання, афіксації тощо. Ці мови, як і інші мови світу, активно збагачується за рахунок лексики, притаманної представникам різних професій, соціальних груп, вікових категорій. Тобто, неологізми з'являються щодня у різних сферах життя, а деякі з них входять до активного словникового запасу людства.

На сьогоднішній день мова у економічній діяльності та комп'ютерних технологіях цікавить багатьох лінгвістів. Вона є джерелом для дослідження останніх тенденцій у розвитку сучасної літературної мови. Завдяки ній лексика мов світу активно поповнюється новими словами. Взагалі, мова комп'юторизації сфери економіки є сприятливим середовищем для розвитку мовних інновацій, такі слова привертають увагу читачів, роблять повідомлення цікавими, експресивними.

Сфера економіки (економіку розуміємо як організацію та управління матеріальним виробництвом, ефективне використання ресурсів, розподіл,

обмін, збут і споживання товарів та послуг) є однією із основних сфер, де спостерігається утворення і функціонування мовних одиниць. На думку професора Ю. А. Зацного, визначення неологізмів як слів або зворотів, що створені для позначення нового (раніше невідомого) предмета або для вираження нового поняття, не можна вважати вичерпним, оскільки воно не включає всі різновиди інновацій. Хоча значна кількість інноваційних мовних одиниць виникає на позначення нових речей і явищ, тобто для відбиття нових понять, у той же час досить типовим слід вважати і випадки, коли одна і та ж річ, те саме нове явище має не одну номінацію. Більш того, для найменування одного поняття або явища може існувати ціла низка найменувань.

Услід за професором Ю. А. Зацним «неологізмом» ми вважаємо мовну одиницю, нову за формою або за змістом, або і за формою, і за змістом. Вважаємо доцільним окреслити переваги, завдяки яким поживляється комп'ютеризація різних галузей діяльності людини, у тому числі економічної галузі, у рамках якої з'являються неологізми, що стали об'єктом нашого наукового інтересу, оскільки ці екстралінгвальні фактори здійснюють вагомий вплив на семантичні та структурні характеристики новотворів).

Отже, неологізм повинен сприйматися як звичайне мовне явище, і відсутність слова у словнику не може служити перешкодою для його перекладу, до того ж саме перекладацька практика робить найбільший внесок у поповнення лексичного складу мови перекладу новими словами, які прийшли з інших мов.

Що стосується вибору того чи іншого засобу передачі неологізмів, то він залежить від багатьох суб'єктивних факторів (вони не були розглянуті в цій роботі саме з причини своєї суб'єктивності), таких як, наприклад, особистість перекладача, його досвід, інтелект, здатність оперувати абстрактними поняттями, обставини під час процесу перекладу, а також від стилю тексту (публіцистичний, науковий, художній тощо), стилю конкретного автора тощо.

Однак передусім необхідно прагнути до того, що еквівалент неологізму) у максимальному ступені відповідав нормам і правилам мови перекладу (української чи російської мов).

У ході міжмовних контактів був вироблений ряд шляхів передачі неологізмів, ці шляхи є релевантними для неологізмів досліджуваної нами сфери.

1. Передача неологізмів за допомогою перекладацької транслітерації і транскрипції. Спосіб транслітерації полягає в тому, що за допомогою українських літер передаються літери, що входять до складу англійського слова. Застосування транскрипції в перекладі полягає в передачі українськими літерами не орфографічної форми, а звучання англійського слова, наприклад: *interface* – *інтерфейс*, *blog* – *блог* та ін.; у багатьох випадках транскрипція та транслітерація поєднуються, такий спосіб іноді називають транскодуванням.

2. Переклад неологізмів за допомогою калькування полягає у заміні складових частин, морфем або слів (у випадку, коли перекладають стійкі словосполучення) одиниці оригіналу їх лексичними відповідниками в мові перекладу, наприклад: *cyber store* – *інтернет-магазин*. Часто перекладачі вдаються до комбінованих способів і поряд із калькуванням застосовують транскрибування або транслітерацію наприклад, при перекладі слова *web-page* – *веб-сторінка*.

3. Описовий переклад здійснюється різними способами. Наприклад: *telebanking* – *фінансова служба, що дозволяє клієнту здійснювати банківські операції через телевізор або домашній комп'ютер*, *telemarketing* – *практика продажу по телефону*, *teleshopping* – *замовлення покупки по телефону*.

4. Пояснювальний переклад застосовується при відтворенні у мові перекладу полікомпонентних лексичні одиниць англійської мови, які за своїми лексичними та граматичними ознаками корелюють з прикметниками та іменниками. Оскільки лексикалізовані синтаксичні конструкції англійської мови не мають прямих відповідників в синтетичних за своєю типологією в

українській та російській мовах, при перекладі цих одиниць слід вдаватися до лексико-граматичних трансформацій. У процесі перекладу лексикалізована в межах англійської мови синтаксична одиниця в мові перекладу знов перетворюється у синтаксичну конструкцію – словосполучення або речення: *dial-a-taxi* – *замовлення таксі по телефону*, *dial-a-meal* – *замовлення їжі по телефону* (у цих випадках передбачається комп'ютерний зв'язок із відповідним центром).

Розглянутий на прикладах спосіб описового перекладу ми називаємо пояснювальним, оскільки в еквіваленті пояснюються суттєві елементи значення перекладного слова. Пояснювальний переклад стоїть ближче до тлумачення слова, але він все ж залишається перекладом і придатний для використання в реальному тексті. Прийом описового перекладу може бути втілений і іншим способом.

5. Підстановлювальний переклад – прийом передачі неологізму, при якому як його еквівалент використовується слово іншої мови, яке не є в ній неологізмом, але володіє достатньою спільністю значень із вихідним словом. Наприклад: в біометрії, зокрема для позначення біометричних засобів захисту від злодіїв: *biometric security* – *біометричний захист*, *biometric systems* – *біометричні засоби захисту*, *biometric locks* – *біометричні замки*, *computerized card* – *інтелектуальна картка*, *finger-print scanner* – *біометричний сканер (пристрій, що розпізнає відбитки пальців, тобто «впізнає» відбитки пальців того, кому можна відкрити двері, сейф і т.п.)*, *biometric eye - scanner* – *біометричний сканер ока*. У кожному разі, коли відомо значення нового слова, є можливість передати його за допомогою розглянутих способів.

6. Останнім часом у процесі відтворення неологізмів застосовується також прийом прямого включення, який є використанням оригінального написання англійського слова в українському тексті. Такий спосіб є шляхом найменшого опору і мінімальних витрат часу. Найчастіше на сторінках періодичної преси можна зустріти слова, що складаються з двох частин:

англійської, із збереженням оригінального написання, і української: *web-сторінка, on-line-доступ* тощо.

Отже, процес перекладу неологізмів з англійської мови на українську проходить у два етапи: 1. З'ясування значення неологізму (коли перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних (енциклопедичних) словників, або усвідомлює значення нового слова, беручи до уваги його структуру і контекст). 2. Власне переклад засобами української мови, а саме: транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад.

При перекладі неологізмів, у кожному конкретному випадку перекладач обирає відповідний варіант, виходячи з відповідного контексту. Обов'язок перекладача – передати не тільки те, що сказано, але і як сказано. Саме цей обов'язок перекладача призводить до необхідності аналітичної стадії в перекладацькому процесі. Вибір того чи іншого способу відтворення неологізмів у мові перекладу залежить від багатьох суб'єктивних факторів. Проте перш за все необхідно прагнути до того, щоб еквівалент неологізму англійської мови в максимально відповідав нормам і правилам мови перекладу, у нашому випадку – української мови.

Реєстрація та науковий аналіз нових слів – неологізмів – має велике теоретичне і практичне значення. Входячи в лексику мови, неологізми викликають у ній ряд внутрішньо-системних перетворень, таких, як перерозподіл в синонімічних рядах, перебудова лексико-семантичних груп і стилістичне переоформлення одиниць. Характер та інтенсивність виникнення неологізмів становить інтерес і з іншого боку: досліджуючи їх, ми одночасно вивчаємо поведінку словотворчої системи мови. Аналіз якісного і кількісного аспектів виробництва неологізмів свідчить про те, які ланки цієї системи були продуктивні, а які є малоактивними. У практичному плані вивчення неологізмів, особливо на матеріалі сучасної сфери комп'ютеризації економічної діяльності, дозволяє озброїти перекладачів-практиків адекватними способами перекладу новоутворень, які з'явилися в англійській мові в результаті стрімкого розвитку технологій.

Адекватний переклад неологізмів є досить складною проблемою, незважаючи на те, що неологізми мають значно більшу семантичну визначеність і самостійність. Під адекватністю ми повинні розуміти переклад, який забезпечує прагматичні задачі перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, не дозволяючи порушення норм та узусу мови перекладу, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів такого та конвенційній нормі перекладу. Жоден із проаналізованих методів перекладу не є універсальним та самостійним та не забезпечує абсолютно адекватного перекладу. Під час здійснення перекладу перекладачу необхідно враховувати до якого типу слів воно належить (термін, назва, скорочення) та контекст в якому це слово використовується для того щоб найбільш точно передати зміст неологізму що перекладається, водночас зберегти його стилістичні та емоційні характеристики та зробити переклад якомога зрозумілішим для сприйняття україномовним реципієнтом.

Ми дійшли висновку, що при перекладі неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності людини з англійської мови на українську найчастіше використовується такий прийом як описовий переклад. У нашій роботі з 200 проаналізованих неологізмів 150 перекладаються описовим способом, що складає 75% від загальної кількості, 25% припадає на інші види перекладу. Перспективами подальшого дослідження вбачаємо дослідження ступеня повноти відтворення семантичних та структурних особливостей англійських неологізмів сфери комп'ютеризації економічної діяльності людини у перекладі з англійської мови на українську.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. С. Профессиональное обучение переводчика / И. С. Алексеева. СПб.: Ин-т иностр. яз., 2000. 142 с.
2. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. В. Андрусак. Ужгород, 2003. 268 с.
3. Антонова О. В. Лінгвокогнітивний механізм метафори / О. В. Антонова // Нова філологія: зб. наук. праць. Запоріжжя: ЗНУ, 2005. Вип. 2 (22). С. 134-140.
4. Антонюк М. О. Метафора та її роль в мовній картині світу / М.О. Антонюк // Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць. К.: Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології, 2002. № 7. С. 15-19.
5. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка / Т.И. Арбекова. М., 1977. 326 с.
6. Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: сб. статей / И.В. Арнольд; [науч. ред. П.Е. Бухаркин]. С.Пб.: Изд-во Санкт-Петербургского ун-та, 1999. 444 с.
7. Арутюнова Н.Д. Введение / Н.Д. Арутюнова // Логический анализ языка. Образ человека в культуре и языке / РАН; Институт языкознания (Москва); [отв. ред. Н.Д. Арутюнова, И.Б. Левонтина]. М.: Индрик, 1999. 422 с.
8. Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ початку ХХІ ст.): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Л.М. Архипенко. Х., 2005. 314 с.
9. Баранов А.Н. Метафорические грани феномена коррупции / А. Н. Баранов // Общественные науки и современность. 2004. № 2. С. 70-80.
10. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л.С. Бархударов. М.: Междунар. отношения, 1975. 240 с.

11. Бацевич Ф. С. Очерки по функциональной лексикологии / Ф. С. Бацевич, Т. А. Космеда. Львов: Світ, 1997. 392 с.
12. Белозьоров М. В. Англійські лексичні та фразеологічні новотвори у сфері економіки: структурний, семантичний і соціофункціональний аспекти: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. В. Белозьоров. Запоріжжя, 2002. 243 с.
13. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. К.: Выща шк., 1988. 261 с.
14. Вергун Л. І. Перекладна взаємовідповідність англійської та української освітньої лексики: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Л. І. Вергун. К., 2004. 267 с.
15. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) / В. С. Виноградов. М.: Изд-во Ин-та общ. средн. образования РАО, 2001. 224 с.
16. Виноградов В. С. Перевод. Общие и лексические вопросы: учеб. пособие / В. С. Виноградов. [3.-е изд.] М.: Книжный дом «Университет», 2006. 237 с.
17. Гаврилів Т. Текст між культурами: перекладознавчі студії / Т. Гаврилів; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут Критики. К.: Критика, 2005. 198 с.
18. Гармаш О. Л. Системність словотвору англійської мови та інноваційні процеси: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. Л. Гармаш. Запоріжжя, 2005. 187 с.
19. Гвоздев А. Н. Очерки по стилистике русского языка: учеб. пособие. 3-е изд. / А. Н. Гвоздев М.: Просвещение, 1965. 408 с.
20. Глінка Н. В. Семантико-стилістичні особливості англомовних текстів публіцистичного стилю / Н. В. Глінка, О. В. Єськін // Advanced Education. 2014. Вип. 1. С. 6-12.

21. Годжаева Н. С. Неологизмы современного немецкого языка / Н. С. Годжаева // Вестник Кемеровского государственного университета. – 2014. № 3 (59). Т. 2. С. 279-281.

22. Гуренко Н. В. Специфіка перекладу суспільно-політичних реалій / Н. В. Гуренко // Вісник СумДУ. Сер. Філол. науки. 2007. № 1. Т. 2. С. 91-95.

23. Дзюбіна О. Концептуальна основа англійських неологізмів / О. Дзюбіна // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологічна (мовознавство): збірник наукових праць / [Гол. ред. Н.Л. Іваницька]. Вінниця: ТОВ «фірма «Планер», 2014. Вип. 20. С. 90-93.

24. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології / В. В. Демецька // Вісник СумДУ. Сер. Філол. науки. 2007. № 1. Т. 2. С. 96-102.

25. Дудик П. Стилїстика української мови: Навчальний посібник / П. Дудик. К.: Вид. центр "Академія", 2005. 367 с.

26. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. К.: Вид-чий дім КМ Academia, 2000. 216 с.

27. Єнікеєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: [монографія] / С. М. Єнікеєва; Державний вищий навчальний заклад Запорізький національний ун-т МОН України. Запоріжжя: Запорізький нац. ун-т, 2006. 302 с.

28. Єнікеєва С. М. Формування та функціонування нових словотворчих елементів англійської мови: дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / С. М. Єнікеєва. Запоріжжя, 1999. 176 с.

29. Жлуктенко Ю. А. Английские неологизмы (60-е 70-е годы) / Ю. А. Жлуктенко, В. А. Березинський. К.: Вища школа, 1983. 268 с.

30. Жлуктенко Ю. О. Мовні контакти: проблеми інтерлінгвістики / Ю. О. Жлуктенко. К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1966. 136 с.

31. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / В. И. Заботкина. М.: Высш. шк., 1989. 126 с.
32. Заботкина В. И. Креативность в лексиконе: взаимодействие когнициии и коммуникации / В. И. Заботкина / Язык. Культура. Перевод. Коммуникация: сборник научных трудов. Выпуск 2. М.: «КДУ», «Университетская книга», 2018. С. 22-25.
33. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80-ті-90-ті роки ХХ ст.: дис. д-ра філол. наук / Ю. А. Зацний. Запоріжжя, 1999. 403 с.
34. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови [монографія] / Ю. А. Зацний. Запоріжжя: ЗДУ, 1998. 430 с.
35. Зацний Ю. А. Соціолінгвістичні аспекти вивчення словникового складу сучасної англійської мови: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова, В. Ю. Зацна. Запоріжжя: ЗДУ, 2004. 284 с.
36. Зацний Ю. А. Сучасний англійськомовний світ і збагачення словникового складу / Ю. А. Зацний. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
37. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англійськомовних перекладів української прози) / Р. П. Зорівчак. Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.
38. Зорівчак Р. П. Семантична структура словесного образу: до методології перекладознавчого аналізу / Р. П. Зорівчак // Іноземна філологія: укр. наук. зб. ЛНУ ім. Івана Франка. Львів, 1999. Вип. 111. С. 218-224.
39. Зорівчак Р. П. Транслітерація українських власних назв та реалій англійською мовою / Р. П. Зорівчак // Тези І Міжнар. конф. Лексикографічні та методичні концепції викладання чужоземних мов у вищих навчальних закладах. Львів, 1994. С. 180-181.
40. Карабан В. І. Порівняльно-типологічне дослідження мовлення українською та англійською мовами: деякі особливості формування пропозицій / В. І. Карабан, Л. Г. Верба // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Х., 2000. № 471. С. 108-118.

41. Каращук П. И. Словообразование английского языка / П. И. Каращук. М., 1987. 146 с.

42. Касаткіна-Кубишкіна О. В. До проблеми перекладу англійських неологізмів українською мовою / О. В. Касаткіна-Кубишкіна, Ю. В. Курята // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 25. 2012. С. 49-51.

43. Квеселевич Д. И. О некоторых типичных ошибках перевода / Д. И. Квеселевич // Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі: зб. наук. пр. / Сумський держ. ун-т; Запорізький держ. ун-т / відп. ред. С. О. Швачко. Суми: Вид-во СумДУ, 1999. С. 42-43.

44. Киричук Л. М. Концептуальні аспекти перекладу рекламних текстів / Л. М. Киричук // Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі: зб. наук. пр. / Сумський держ. ун-т; Запорізький держ. ун-т / відп. ред. С. О. Швачко. Суми: Вид-во СумДУ, 1999. С. 46-48.

45. Кислюк Л. Нові англійські запозичення і термінологія / Л. Кислюк // Українська термінологія і сучасність: матеріали Всеукр. наук. конф. (Київ, 26-28 вер. 2001 р.) / НАН України; Інститут української мови. Комітет наукової термінології / відп. ред. Л. Симоненко. Вип. IV. К.: КНЕУ, 2001. С. 51-53.

46. Кислюк Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень): дис. канд. філол. наук: 10.02.15 / Л. П. Кислюк. К., 2000. 238 с.

47. Кияк Т. Р. Інтернаціональне та національне в термінотворчому процесі / Т. Р. Кияк // Українська термінологія і сучасність: матеріали Всеукр. наук. конф. (Київ, 26-28 вер. 2001 р.) / НАН України; Інститут української мови. Комітет наукової термінології / відп. ред. Л. Симоненко. Вип. IV. К.: КНЕУ, 2001. С. 53-56.

48. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови» / О. Л. Клименко. Х., 2000. 19 с.

49. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: курс лекций / В. Н. Комиссаров. М.: ЭТС., 2000. 192 с.
50. Котелова Н. З. Неологизмы / Н. З. Котелова // Лингвистический энциклопедический словарь. М.: СЭ, 1990. 331 с.
51. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Підручник / М. П. Кочерган. К. : ВЦ Академія, 2002. 367 с.
52. Кочерган М. П. Слово і контекст: Лексична сполучуваність і значення слова / М. П. Кочерган. Львів : Вища школа, 1980. 184 с.
53. Кравчук Л. В. Мова мас-медіа як основне джерело збагачення новотворами загальнономовного словника / Л. В. Кравчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Сер. : Історична та філологічна. 2013. Вип. 10. С. 53-58.
54. Кубрякова Е. С. Основи морфологічного аналізу / Е. С. Кубрякова. М., 1974. 126 с.
55. Курс лекцій и планы семинарских занятий по лексикологии английского языка (на английском языке) / Сост. Э. М. Дубенец. М.: МГУ, 2012. 266с.
56. Левицкий А. Э. Функциональные подходы к классификации современного английского языка / А. Э. Левицкий; [отв. ред. Д. И. Квеселевич]. К.: КГЛУ, 1998. 362 с.
57. Мацько Л. Стилїстика української мови: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Л. Мацько, О. Сидоренко, О. Мацько К.: Вища школа, 2003. 461 с.
58. Никитина Т. Г. Толковый словарь молодежного сленга: Слова, непонятные взрослым / Т. Г. Никитина. М. : Астрель, 2013. 736 с.
59. Нові слова та значення: словник / Ін-т укр. мови НАН України; уклали Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. К.: Довіра, 2008. 271 с.
60. Олійник О. Українська мова: Підручник для 10-11 кл. / О. Олійник. К.: Альфа, 1995. 383 с.

61. Рабійчук Л. Особливості перекладу англійських неологізмів на українську мову / Л. Рабійчук, О. Лемешко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологічна (мовознавство): збірник наукових праць / [Гол. ред. Н. Л. Іваницька]. Вінниця: ТОВ «фірма «Планер», 2014. Вип. 20. С. 277-281.
62. Рец И. В. Национально-культурная специфика новой лексики нидерландского и английского языков / И. В. Рец // Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер. 2, Языкозн., 2014 №1 (20). С. 66-70.
63. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей / О. А. Сербенська, М. Й. Волошак. К.: Просвіта, 2001. 206 с.
64. Скороходова Е. Ю. Роль употребления неологизмов в современных СМИ / Е. Ю. Скороходова, М. М. Щеголева // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2016. №5(3). С. 73-78.
65. Советский энциклопедический словарь М., 1990. 1091 с.
66. Українська мова: Енциклопедія. К., 2000. 377 с.
67. Федоренко С. В. Англomовний публіцистичний дискурс як соціокультурологічний лінгвістичний феномен сучасного комунікативного простору в перекладацькому аспекті / С. В. Федоренко, Т. І. Станішевська // Молодий вчений. 2015. №1 (16). С. 194-196.
68. Шамне Н. Л. Семантика немецких глаголов движения и их русских эквивалентов в лингвокультурологическом освещении / Н. Л. Шамне. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2000. 392 с.
69. Bhagavan B. The Burgeoning Usage of Neologisms in Contemporary English / B. Bhagavan, M. Priyadarshani // IOSR Journal of Humanities and Social Science. 2013. Vol. 18, Issue 3. P. 25-35.
70. Gordon E. M. A Grammar of Present-Day English / E. M. Gordon, I. P. Krilova. M., 1974. 352 p.
71. Francis D. A Decade of Neologisms / D. Francis. Haunslow, Middlesex, England. – P. 39-42.

72. Polkovnichenko Y. G. Neologisms in Modern English / Y. G. Polkovnichenko // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. №12 (271), Ч.1. С. 83-88.

73. Ullmann S. Semantics: An Introduction to the Science of Meaning / S. Ullmann. New York: Barnes & Noble, Inc., 1962. 278 p.

74. Wei L. Analysis on the Word-formation of English Netspeak Neologism / L. Wei, L. Wenyu // Journal of Arts & Humanities. 2014. Vol. 03, No. 12. p. 22-30.

75. Елікашвілі М. З. Структурно-семантичні особливості англомовних лексичних та фразеологічних неологізмів суспільно-політичної сфери та засоби їх адекватної передачі українською мовою [Електронний ресурс]: Філологічні дослідження / М. З. Елікашвілі. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=586991> (дата звернення: 23.10.2020).

77. Ковальська Н. В. Суперечливий характер процесу запозичення та його вплив на стан мови-реципієнта [Електронний ресурс]: Філологічні науки. Актуальні проблеми перекладу / Н. В. Ковальська, В. П. Огієнко. – Текст. дані. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Philologia/6_135239.doc.htm (дата звернення: 23.10.2020).

78. Неологизмы в английском языке [Електронний ресурс] – Текст. дані. – Режим доступу: <http://xxxlschool.narod.ru/Umnova.htm> (дата звернення: 23.10.2020).

79. Пивченко Е. А. Неологизмы в современном немецком языке [Електронний ресурс] – Текст. дані. – Режим доступу: www/URL:https://www.pglu.ru/upload/iblock/bcb/uch_2010_iv_00008.pdf (дата звернення: 23.10.2020).

80. Когнітивна система – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 29.11.2020).

81.Энантисемия – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 29.11.2020).